

The
Rätte Christtrognas

Fulkomlige Wälstånd /

Swillet af Rom. 14. v. 7, 8, 9.

Wthi

En Christeligh

Lük. Predikan /

Förestältes öfwer den fordom

Högwärdige och Höglärde Herren /

Her **E NEVALDUS**
S VENONIUS,

Den Helige Skrifftz widtkunnige Doctor,

Sampt thes i rum Tjdh berömlige Professor Pri-
marius widh Kongl. Academien i Åbo / och Pastor
öfwer samma Stadz och Nummis Sockns
Församlingar.

Sedermehra Högtförordnade Biskop öfwer Lundz
Stift i Skåne / sampt ACADEMIÆ CAROLINÆ
PRO CANCELLARIUS / nu hoos Eldh salige.

Täthet i HERRANOM hwislande Lefamen /
Medh Anseentligh och wederbörlig Solennitet, infördes i des
Sofwetammar wthi Åbo Doomskyrka. den 24. Junij 1688.

Hällen af

JOH ANNE GEZELIO D.

Biskop i Åbo och Academiens Procancellario.

Tryckt i Åbo / af Johan Winter / Kongl. Booktr.

Then

Öfwer then fordom Högmyrdige och nu hoos
Gudh salige Herrens Biskopens/

Doct. ENEVALDI SVENONII

Dödelige Fränfälle/

Högbedröfwadom:

Besynnerligen

Then af mycken Sörg så swära betungade

Fru Biskopinnan ;

Edle och Wälb:ne

Fru SUSANNA

Gyllenstolpe,

Medh deras

Käre Barn/

Elskelige Swärföner/

Högförnäme Anförwanter:

Duskas troligen af

Barmhertigheetenes Fader

Och all hugswalelles Gudh/

En Faderligh och Himmelsk Omwård/

Then Helge Andes kraftige Tröst

Och

All Wälsignelse genom Jesum Christum!

Jempe tienst. denne Lijf-Predikans

öfwerlefwereande.

I Namn Gudz Faders / Gudz
Sons / och Guldhs thens Helge
Andes! Amen!

Or våra Ögon hafwe wi
nupå Bären liggande den Fordom
Högwyrdige och Höglärde Her-
zens / DOCTORIS ENEVALDI SVE-
NONII, i långligh Tjdh / mycket
wål Meriterade S. Theologiae Profes-
soris Primarii och Pastoris öfwer den-
ne Stadz och Nummis Församlingar / för en tjdh se-
dan Högförordnad Biskopz öfwer Lundz Strift i
Skåne / sampt Academiae Carolinae Procancellarii, men
nu i Himmelen Ewinnerligen Saliges Ljff- och Andelöse
Lekamen. En Kropp nu utthan Rörelse och Taal / men
den som tilförende i dess Ljffstjdh ganska wiida sig hafwer
rört och mycket märkeligen talt. Utthi sin Ungdom / med
stor Fljtt och Idkesamheet i sitt Kära Fädernes Landz och
dhe omgränskande Scholar och Gymnasier, sedan en God
Tjdh medh Beröm wid Academiene här sammanstädes /
och i Ubsala / wiidare medh stor Möda och Fahra genom
dhe förnämste Städer och Orter samt widh dhe namkun-
nigste

nigste Academier i Neder och Öfwer-Tyckland / i Böh-
 men/Ungern / wid Donau- och Rhenström/samt i Häl-
 land omreest och wandrat. Uthi sine Academiske Studiers
 Åhr/ som en Magister, idhe bågge Fäderneslands Univer-
 siteter, samt i Wittenberg/beprißligen sigh höra låtit i
 Disputerande vnder/ och vthan Præsidio. Sedan i sine Emb-
 betes Åhr här widh Kongl. Academien medh stort Arbe-
 te / besynnerligh Frucht/ och odödeligit Beröm/först in Pro-
 fessione Philosophica, sedan ut moot 30. Åhr in Cathedra
 Theologica profitendo: jämwäl först i Lundo sedan i dheth-
 ta Gudz Huus för des begge Församlingar/ samt i
 Nummis i 22 Åhr såsom en Trogen och Öförtruten Kyr-
 kioherde / talt/lärt/ och predikat. Siålen är för några
 så Wefor ingången i den ewige Glädien/Kroppen skal strax
 införas til sin Hwila. Och emedan nu denne hans Jor-
 defärd hedras och prydes aff dhem som hans Åhörare wa-
 rit hafwa; Hwilkas Siålar honom varit anförtrodge/
 och hwilkas Wård honom anbefalt/ then Salige Herz
 Biskopen och i thetta HERRans Tempel flere Predic-
 kningar hållit/ och mehra Gudz Ord framfört/ ån någon
 Theologiæ Doctor för honom; altså emedan Siukdomen
 war oförmodeligh/ som ändades/ i en saligh Dödh/ så at
 han här i sine Liffsdagar ett kunde framföra sine Valeford/
 altså måge the nu vthsäffas/ då hans i HERRanom söf-
 wande Lekamen/ lifka som tagande sitt Åffskedh/ och gifwan
 des of det yttersta Valet/ nu sidst står för wåra Ögon; På
 hans Wågnar kunna nu desse Apostilens Pauli Valeford
 til Församlingen i Epheso af Apostilagerningarnas Tju-
 gunde Capitel v. 18. hüt lämpas såledz: I wetten/huru-
 ledes iagh hafwer varit när eder altäd ifrån första
 dagen: v. 19. Tiemandes HERRanom med all Ödmuikt
 och

och med många tårar och Krefstelse. v. 20. Så at iagh hafwer intet försummat thet eder kunde warit til Nytt/ at iagh ju hafwer förkunnat eder och lärde eder yppenbarliga och synnerliga. v. 21. Betyngandes både för Unga och Gambla Man och Qwinna/ then Bättring som är inför Gud/ och then Troo som är til vår **HEKra Jesum.** Thetta är ett kort Innehåld af Pauli Bön/ jämwäl Summan af thenne Berömlige Doctoris och Kyrckioheerdens Flit/ Arbete/ och Underwifning. Så förer han eder/ I hans Allskelige Uthörare/ til sinnes sin förre Möda ibland ider. Nu röer han edra Hiertan medh thesse ord: Och nu/ sij/ iagh weet/ at här effter få i icke see mitt Ansichte i alle / thet iagh framfarit hafwer/ och Predikat Gudz Ryke. Döden har effter Gudz allwifsa Behagh giordt en Skildnad/ at dhe som hafwa i närmare och fiernre Orter sedt hans Ansichte i Ehrbart och Redeligt Umgänge/ sedt det och hört hans Röst offta i den Academiske Lärostolen: Ja/ dhe som hafwa sedt hans Ansichte/ och hört hans Underwifning/ då han af thenne Predikstolen/ hafwer predikat Gudz Ryke; the alle få intet här effter see hans Ansichte här i Werlden/ Men märcker hans allwifare Betyngande öfwer Eder/ I/ för hwilkas Siälur han wakade/ så som then thet Råkenfkap göra skal: (Heb. 13: v. 17.) v. 26. Thersöre betyggar iagh ider på thenne dagen/ på thennemin Jordefärdz och Hwylodag/ at iagh Oskyldig är för alles Blodh: Iagh hafwer/ säger denne Salig Herz Bifkopen/ warit satt til en Wächtare öfwer thenne Deel af Gudz Israel/ iagh hafwer hört och anannmat ordet af Gudz Mun/ af the Prophetiske och Apostoliske Skriffter/ iagh hafwer giordt eder en Förwarning på Gudz Wägnar/

gnar/ iagh hafwer förwarat then Ogudachtige/ om han
 sigh icke omwänt hafwer eller ännu icke omwänder ifrån
 sitt ogudachtiga Wäsende och wägar/ så skal han för sine
 synder skul döo. Men iagh hafwer frjät mina Siäl
 (Ezech. 3. v. 17. 19.) Så är iagh effter Pauli ord Östyldig
 för alles Blodh. v. 27. Ty iagh hafwer icke försüm-
 mat/ medh mindre iagh hafwer förkunnat eders
 all Gudz Råd. Thetta Gudz Råd vppenbares vthi
 Predikan om then Bättring/ som är inför Gudh/ och then
 Troo/ som är til vår HERRRE JESUM: Effter Pauli fö-
 regående Utthtydning: Thet är korteligen at seya: Pre-
 dika Lagen och Evangelium. Hwad annan hier teligh
 önskan kan nu jempte dese Vales Ord på hans Wagnar
 säjas? An thenne medh samma Paulo: Och nu Brö-
 der och Systrar i Christo JESU/ befaller iagh eders
 Gudi/ och hans Nådz Orde/ hwilken mächtig är
 vpybyggia eders/ och gifwa eders Arfwedeel ibland
 them som helgade warda: Antwardandes them så-
 ledes effter någras Förklaring/ then Helige och Högt-
 loswade Trefaldigheet/ at af thes Barmhertigheet igenom
 en Saliggörande Troo vpybyggias och styrckias til ett
 ewinnethligt Liff. Guds Fader/ then all Nåd kommer
 af/ (1. Pet. 5. v. 10.) Och hans Son/ som är Ordet/ af hwil-
 kens Fullheet wij alle hafwe fått/ och Nåd för Nåd
 (Joh. 1. v. 14. 16.) Then Helige Ande genom hwilken wij
 helgas/ (Rom. 10. v. 16.) och beseglas/ hwilken wårt
 Arfwant är/ til Förlofning/ at wij skulle war-
 da hans Egendom/ hans Härligheet til Pries.
 (Ephes. 1: v. 1. 14.) Vppå thesse och flere Pauli Affseeds
 Ord/ folgde nu thetta ibland the Ephesiese trogne:
 v. 37. 38. Och wart en stoort Gråat medh allom/
 them

hem och föllo Paulo om Halsen / och knste honom /
 låjandes. Måst för thet Ordet skul / som han
 sagt hade / at the skulle icke få see hans Ansichte.
 Och så fölgde the honom til Skeps. Allä / 3 An-
 dechtige Christine / hwilkas dels Dgon flyta medh tårar / dels
 Mun gwüder och gråter / ja alles Hierta förjande / om
 thet giörligit wore / skulle i lyka mätto til Valet omfatta
 edre troгна Siälabeerde / måst tänckande ther på / at
 3 / intet mera få see hans Ansichte. Och i stället för thet
 Paulus hade fölgte til Skeps / så gifwen Jnu thenne Sal.
 Her Biskopen fölgte til Hanns / til sin Kropps Hwilo-
 rum. Ty at Hwyla i Jorden / som är alles wår
 Moder / är wår Kropps Hann tā then slipper uthur
 thenna Werldennes hullersamma Haaf. Allsä haf-
 wer 3 efter en Christ-lostlig Blägfeed / den högste Gu-
 di til Ahra / at föröka saligh Herz Biskopens lofwarde
 Aminnelse lindra eder Sorg / och styrckta Jder Troo / än
 medh migh at betrachta dhen märckelige Lijftårt som
 han sigh sielf vthwaldt hafwer / til hwilket heligt Wärc
 wij åkalle thet Guddomlige Majestetet om then H. Andes
 krafftiga Bplysning och Medwärckan / för Jesu skuld;
 bidjandes i hans Wälsignade Rampn / och säte: Jader wår.

The heliga Ord / hwilka den Salige Her Biskopen sielf vth-
 sedt hafwer til sin begrafnings Text ; äro beskrefne aff
 den soore Hexrans Apostel Paulo i hans märckelige
 Epistel til the Romare / Cap. 14. v. 7. 8. 9.

Wingen af oss leswe sig sielfwom /
 och ingen döör sig sielfwom / leswe
 wij / så leswe wij HERANOM / döör wij

så döo wij HErranom. Ehwad wij nu les-
we eller döo / så höre wij HErranom til.
Ty Christus är ther på både döo och op-
stånden / och åter lefwande worden / at
han skal wara HERRe / både öfwer Lef-
wandes och Döda.

Et så förträffeligit och wälbekant Språk vthaff
thet Nya Testamentet / som wij rätt nu hörde
upplåsas / fordrar jämpfte sigh ett af samma An-
da / och lika tröst framfördt i thet Sambla; och
finne wij näpligen någon närmare komma öf-
werens / än thetta kunnige Seger- Språk i then Siu-
tthonde och Tredie Psalmen / v. 25. 26. När iagh hafwer
tigh HERRe / så frågar iagh efter Himmel och
Jord intet. Om migh än Krop och Siäl för-
småttade / så ästu doch Gudh alltidh mins Hier-
tans Tröst och min Deel. Hwar på thetta sluth
fölgiar: Men thet är min Glädie / at iagh haller
migh in til Gudh / och sätter mitt Hopp til HERR-
an / HERRan / at iagh må förkunna huru tu thet
gör. Här beskrifwes en trogens Glädie i thetta Luf-
wet / theß Tröst i Döden / och theß Deel effter Döden.
Allt thetta är HERRen Gudh allena.

(1) Ett rätt Gud; Barns Glädie i thetta Luf-
wet / föreställes (a) Remotive: Thet frågar effter
Himmel och Jord intet. Himmelen ett Stort och
Härligit Gld; Wärd / så at (Psal.) 19. v. 2.) Himlarna
förtäl

förtällia Gudz Åbro/ och sâstet förkunna hans
 hånders Wârck. Ty upwâcker oss Esajas til thes
 åskådande: Uplysster eder Gyon i Högderna och
 seer/ hoo hafwer the Ting skapat/ och förer the-
 ras Håår fram effter Taal? then som kallar them
 alla widh Nampn/ (Esaj. 40. v. 26) Och swarade der
 på i then Ottonde Psälmen: (Psal. 8. v. 4.) Ty iagh
 skal see Himblarna tin hånders Wârck/ Månan
 och Stiernorna som tu beredt hafwer. Icke deste
 mindre/ ehuru stoor och skön Himmelen är medh the
 många Stiernors och Planeters Klara Skeen/ vnder-
 wârde Storleek/ fasta Ordning och ordentelige Lopp. In
 Summa. Hoo kan see sigh mått af HÆRans Herliga-
 heet? Man seer hans Herlighheet på then Stora
 högd/ på thet Klara Fjämamentet/ på then deijeli-
 ga Himmelen. (Syr. 43. v. 1.) Så wil doch en som
 HÆRren ålskar/ intet låta sigh så intaga af then skava-
 de Himmels Kärleek/ ingaledz/ såsom the grofwe Hed-
 ningar/ at tilbidia Himmels Håår/ (Deut. 4. v. 29.)
 Eij eller såsom någre the klofare ibland them/ hwilka sa-
 de sigh therföre allena wâra här på Jorden/ at the skule
 åskåda Himmelen/ såsom then wîssa Anaxagoras plågade
 sâjja. Men en uplyst Siål/ tå hon frågar intet effter
 Himmelen på thetta Sâttet/ så frågar hon lîkwål ja/
 söker thet ofwan til år/ thet Christus är sittian-
 des på Gudz högra Hand; faar effter thet som
 ofwan til år/ icke effter thet som på Jordenne år/
 (Col. 3. v. 1. 2.) Therföre och thetas Umgångelse är
 i Himmelen/ tådan wij och wânte Frelsaren JÆ-
 sum Christum (Phil. 3. v. 20) Jåmwål ståår här/ at en
 Gudålskande intet frågar effter Jorden: Jorden är
 wiser-

wiserligen ett dyrbart Stycke aff Guld; skapade Ting; til at skaffa henne sin Brudning och Rikedom använde Guld några dagars Skapelse/ så at wij måge utropa medh David: **H**ÄRre/huru äro tin Wärd så stor och mång: Tu hafwer wylsliga stickat them all/ och Jorden är full af tine Agodelar. (Psal. 104. v. 24.) Och är så mycket underligare/ at Menniskan/ som är aff Jord/ och måste åter warda kall Jord/ likwäl måste försaka Jorden. Thet synes Guld; Ordning fodra/ at hon sigh widh Jorden hålla skal. **T**y Himmelen alt omkring är **H**ÄRrens/ Men Jordena hafwer han gifwit Menniskiors Barnom. (Psal. 115. v. 16.) Doch likwäl säger Psalmlisten ganska wäl: När iagh hafwer tigh/ så frågar iagh efter Jorden intet. När iagh sätter Jorden jämpte och brede widh tigh/ så hafwer iagh intet någon Lust och behagh til Jorden: Ty oansedt mådan wij lefwa/ wij på Jorden wandra/ af Jorden bäras/ födas/ förlustas/ så måste wij likwäl bruka thenna Werldenna/ såsom wij brukade icke: Ty thenna Werldennes Wäsende förgåas. (1. Cor. 7. v. 31.) Och the ther så achta thenna Werldenna/ at theras Buuk är theras Gudh / theras ända warder förtapelse/ och theras Ahra warder til Skam (Phil. 3. v. 19.

Wydare föreställes (3) Affertive, hwar vthi en Gudfruchtigh hafwer sin Glädie i thetta Ljfwet/ Nembl. Vthi **H**ÄRranom Gudi: Thetta vthtryckias nu medh flere och wichtige Ord. Först säger Psalmlisten: När iagh tigh hafwer: Tigh/ Adonai, som äst thet fasta fundament och then orörlige Grund/ hwar yppå alt beroor: ty om

ty om Gudh måste wij bekänna at af honom och igenom honom och i honom äro alting/ (Rom. II. v. 36.) han är för allom och alting bestå i honom/ Col. II. v. 17.) Ty/ säger en Gudälskande/ hafwer iagh i Troone/ at iagh kan säga: Min **H**erre och min **G**udh. (Joh. 20: v. 28) ja när iagh ropar/ förmärcker iagh at tu min **G**udh äst/ (Psal. 56: v. 10.) Psalmisten går wyddare: Men thet är min glädie/ at iagh håller migh til min **G**udh. Thet är mitt högsta goda/ ja enda goda/ at altidh nalkas och när wara widh min **G**udh. Ty oansedt Jorden är full af **H**Errens godheet (Psal. 33. v. 1.) så är doch all godheets Ursprung af **G**udi/ som är wesentligen godh: så at ingen är godh vthan **G**udh allena/ (Math. 19: v. 17.) alt therfore then som håller sigh til **H**Erren han hafwer ydel Glädie ther af: Låt glädia sigh/ alla them som Trösta vppå tigh/ ewinnerliga låt them frögda sigh/ ty tu bestärmer them: Låt them i tigh glade wara/ som ditt **N**amn kært hafwa. (Psal. 5. v. 11.) hwadh fölgier då hoos them som så hålla sigh til **G**udh? **A**saph siunger/ säjandes: Och sätter mitt **H**opp til **H**Erren **H**Erren: **G**udz godheet förökvar hoppet/ och ju mehra man smakar och seer huru Ljusligh **H**Erren är/ ju mehra tröstar man på honom. Så sammanfogas offta **G**udz godheet / wår Glädie och wårt **H**opp. wårt **H**iersta gläder sigh af honom/ och wij **H**oppas på hans helga **N**amn/ **T**in godheet/ **H**erre/ warar öfwer of så: som wij på tigh förtroste/ (Psal. 33: v. 21. 22.) Men thenna glädien och hoppet skola eij wara så länge eller döde/ vthan som här står/ at iagh må förkunna huru tu thet gör: Til at förtälta all tin **W**ärd. Psalmen vprepar tilförena wydhlyffigt en swår **A**nsäktning och

innerligh Strüdh som är hoos the Gudhfruchtige öfwer the Ogudachtigas Wälgång/ medan the lefwa. Men som dhe fromma/ som i Hopp och Stillheet skoda på HERrans Wärc / gå medh Byrdnat in i HERrans Helgedom. The warda warse och besinna Gudz strånga rättwifos Wärc öfwer the obootsfärdiga / och hans Nädewälgärningar öfwer the rättfärdiga. Så at tå Psalmisten i begynnelsen säger/ wiserliga hafwer Israel Gud til Tröst/ ther man reent Hierta hafwer (v.1) så war han och nu så af Gudz vnderliga Skickelse förwifiat om hans heiga Domar / at han wille förkunna alla HERrans gerningar och säja: HERre min Gudh/ skoor äro tin Under/ och tina tankar som tu på os bewisar/ tigh är ingen ting Ligt: Jagh wil förkunna them/ och ther af säja / ändoch the stå icke til at räna/ (Psal. 40: v. 6.) Si en sådan Glädie hafwer en trogen i thetta Ljfwet: ther på följer.

(2) **Thes Tröst i Döden:** Ther om lyda Orden ganska efftertryckeligen: Om migh än Kropp och Siäl försmächtades så ästu doch mins hiertans Tröst: Mådan wij lefwe / skole wij affdraga wårt beqår och Lust ifrån Himmel och Jord: Men tå wij döo/ då försmächtas för oss Kropp och Siäl: Kroppen eller wårt Kött faller tå sin hoos som ett bleknande Löf/ och förwifnat Blomster/ lyka som Gråås thet doch snarliga förwifnar: Thet ther bittüda blomstras/ och snart wifnar/ och på Afftonen affhugget warder och förtorkas. (Psal. 90. v. 5: 6.) **Min Siäl/** eller mit Hierta/ såsom thet egenteligen i Grundspråket lyder: Thet som först lefwer/ warder och sidst dödt/ och tå thet försmächtas så är och sielfwa Döden förhanden: **Tå min**
Synn

Syyn försvinner slätt/ min Cron ej mehr höra
 rätt/ och tå min Tunga ej tala må/ mitt Hierta
 i Wärd brüster och så. Swadh skola wij tå hålla oss
 widh? **H**Erren är vår Tröst/ vår Klippa efter
 Psalmistens Tungomåahl/ såsom en Tillflycht i Storm
 och Skepbrott/ eller en Goma i Bergsklippor/ tå Dvä-
 der kommer vppå/ eller ett högt fast Slott tå Fienden
 oss angripa wil: Alt thetta anseer David tå han säger:
Här nedre på Jordenna ropar iagh til tigh/ när
 mitt Hierta i Angest är: **J**öör migh doch vppå en
 högh Klippa: **T**y tu äst min Tillflycht/ ett starkt
 Torn för mina Fiender. **J**agh wil boo vthi tina
 Hyddo / til ewigh Tjdh/ och min Tröst hafwa
 vnder tina Wingar/ Sela. (Psal. 61: v. 3. 4. 5.) Och
 i thetta Run: **G**udh min Klippa/ ja mins Hiertans
 Klippa: Så at thet försinechtade Hiertat än tå får sina
 Tröst/ Wederaweckelse/ sin Fastheet och Lijf i Gudi/ som
 är vår Klippa: **G**udz Anda anteknar och thetta i Davidz
 sidsta Ord (2. Sam. 23: v. 3.) **I**sraels Gudh hafwer
 talt til migh/ **I**sraels Tröst/ eller **I**sraels Klippa/
 hafwer migh tillsagt: Så fattade han Tröst af Klip-
 pan/ då thet ledh ther til at Hiertat skulle försinäch-
 tas; ther medh hafwa the helige sigh altjdh styrckt: **T**hen
 Gudhfruchtige Hanna säger ingen Tröst (Klippa) är
 såsom Vår Gudh är. (1. Sam. 2: v. 2.) David sam-
 maledz ofta: **H**Erren lesfwer/ och lofwat ware min
 Tröst (min Klippa) **O**ch warde vphögd/ **G**udh min
 halsos Tröst/ min Saligheetz Klippa. (2. Sam. 22:
 v. 47.) En rätt Trogen håller sigh i Dödz nöden widh
 then trofaste Guden at han som en orörligh Klippa/ sin i
 Christo **J**esu tillsagde Nådigh sanferdeligen håller: Och ge-

nom then helge Andes Kraft of bereder och styrcker / at wij then i Trone otwifwelachtigt fatta kunna. Och så säna: **O**thi tine **H**änder befaller iagh min **A**nda / tu hafwer migh förlöft / **H**Erre tu trofaste **G**udh. (Psal. 31. v. 6.) så skal upgå en ewigh **N**adh och **H**Erren warder sino **S**anning i **H**imelen troligen hållandes. (Psal. 89. v. 1. 3.) och så hafwer en salig död medh sigh.

(3) **T**he trognas **D**eel effter thetta **L**ufwet: **S**å lyda **O**rden egenteligen / **O**ch tu **G**udh äst min **D**eel i **E**wigheet. **H**immel och **J**ord fråga the trogna intet effter / ty hafwa the ingen **D**eel i the skapade **L**ing vthom sig / **K**ropp och **S**jal försmächtas / ty harwa the en heller någon **D**eel hoos sigh sielfwa: **A**lt therföre är **H**Erren **G**udh theas **D**eel / ty han är allena ewig. **H**är medh begynner **M**oses sin dödz betrachtelse: **H**Erre **G**udh tu äst war tilflycht ifrån **S**lächte til **S**lächte. **F**ör än **B**ergen wordo / och **J**orden och **W**erlden skapat blefwo / äst tu **G**udh af **E**wigheet til **E**wigheet. **T**u som låter **M**enniskiorna döo / och säger: **K**ommer igen i **M**enniskiors **B**arn. (Psal. 90. v. 1. 2. 3.) **N**är **M**enniskian är döo / gången vthom **T**ijden i **E**wigheeten / kan hon i **G**udi allenast hafwa sin ewige **D**eel / **F**adren gör of beqwema til at **D**eelachtige warda i dbe heligas **A**rfwedeel i **L**usset / (**C**oll. 1. v. 12.) genom **C**hristum äro wij och komme til **A**rfwedeelen (**E**phes. 1. v. 11) til et oförgengeligit obesmittat och owanskeligitt **A**rf hwilket i **H**immlen förwarat är / (**1**. **P**et. 2. v. 4.) **S**å at ett rätt **G**udz **B**arn i sådan **D**ödzångest kan så bidia som **D**avid vthi **K**ulone: **H**Erre til tigh ropar iagh och säger: tu äst mitt **H**opp min **D**eel vthi the lefwandes **L**ande. (Psal. 142. v. 6.)

Wij hafwe nu hört ett krafftigt Tröstspråk af the
 trogne för Christum/ som sökte sin Saligheet i then för-
 eening the hade medh Gudh och i then Förtröstninga the
 fattade til honom. Och at the therigenom woro G. A. Die-
 fulla i thetta tinneliga Ljfwet / Tröstefulla emoot Dö-
 den och äro nu Ahrefulle i thet ewiga Ljfwet. I thetta
 alt hafwer och thenne saligh Herr Biskopen fogat sigh til
 the trogne i gamla Testamentet / såsom han och ibland
 andra angelagne Stycken i sin Tjdh / medh besynnerlig
 Nytt stadfäste thetas saliggörande Troo på Jesum Chri-
 stum/ och til at wisa sigh jemwäl medh alla rätta Chri-
 stogna i thet Nya Testamentet/ thenna förmon/ ett
 fast Hopp hafwa/ en sådan saligheet wänta/ hafwer han
 skattat dhenne Tert för ett sådandt Krafft och Känne-
 språk/ som honom i sin Ljffztjdh kunde styrkia / i sin Döds-
 stund wedergweckia och om thet ewiga Ljffzens Hopp
 förwisa: Ja om alt thetta nu widh hans Jordefärdh
 vppenbarligen wittna skulle. Alt thesöre wilie wij vthaf
 thenne Nake Ljftert/ och vthi thenne saligh Herr Bi-
 skopens exempel besee.

The retta Christrognas ful-

komlige Wälstånd.

- I. Medan the lefwa: the lefwa HErranom.
- II. När the döo: the döo HErranom.
- III. Vthi Ewigheeten: Ehwad the lefwa
eller döo så höra the HErranom til.

O Jesu wåre Liff/ och Liffens Tröst/
Från Synd och Dödh/ har tu oss förlöst.
Döda thet onda/ wih oss bliff.
Består oss medh tigh ett ewigt Liff?

Wåre företagne Apostoliske Ord/ äro så mär-
keligen sätte / at the såsom klare Sluth aff
hwar annan följja. Men Grunden nämnes
sidst / och är sielwa wår Christendooms Huf-
wudhstödth och Bellare/ nembligen thenna:
Christus är död och upstånden och åter lefwande
worden. Hwarföre hafwer han then helige sanner Gudh
och Menistia thettagiordt? thet på at han skal wara
Herre både öfwer lefwandes och döda: Hwad
följer theraf? Hwad wij lefwe eller döo så höre
wij Heranom til. Hwad skole wij ta hoos oss siel-
wa här af sluta? Lefwe wij så lefwe wij Her-
anom: döo wij så döo wij Heranom. Men är
thetta allmänt och oundwäckeligit för oss alla? Ja: Ty-
ingen af oss lefwer sikh sielwom och ingen döör sikh
sielwom: Hwille sidste Ord then helge Paulus först
sätter / såsom Tienlige och Krafftige at gifwa them Chri-
stinom ett rätt Dömdöme i the Ting som ta stodo vnder en
Christeligh Friheet / och at afhålla them ifrån hastigt och
wrängt Dömande om hwar annan / ta någon i sådane
Stycken Gudi til Åhra/ och wiß i sitt Sinne/ samma
Friheet rätteliga brukade. Men i heela wår Text talar
han om the rätte Christrognas fulkomlige Wäl-
stånd. Nembligen.

I. Mådan the lefwa: Om menniskior-
nes Lefwerne i Gemeen/ lyder thet efter Syrachs Klaz-
gan/

gan: En usel och jämmerligh Ting är med alla
 menniskiors Leswerne / alt ifrån Moderlifswet
 in til thes thei Jordenne then allas wår Moder
 är / begrafne warda / (Syr. 40. v. 1.) Och effter Salo-
 mos Witnessbyrd: Jagh sägh på alt thet vnder
 Solenne steer / och sij / thet war alt fäfangeligheet
 och Jämmer. (Ecclef. 1. v. 14.) Jämwal han / then
 wüfaste och förmögnaste af egen förfarenheet bekänna
 måste. Men tå iagh sägh på all min Wårck som
 min Hand giordt hade / och then Nöda som iagh
 haftt hade / sij tå war alt thet fäfangeligheet och
 Jämmer / och intet annat vnder Solenne. (Cap. 2.
 v. 11.) Swilket ju wiserligen sant är effter thet geme-
 ne menniskior nas Wäsende / doch lükwal hafwa the Christ-
 troгна / mådan the lesde / sitt Wälstånd: Ty ingen
 af them leswer sigh sielfwom: Leswe the / så les-
 we the HERranom och höre HERranom til:
 Din the samma Christne talar Paulus i these Ord: En
 föruthan thet at han strax i Begynnelsen / betngar sigh
 senda detta sitt märckeligaste Breeff allom them som
 i Rom woro / Guldz Kärafstom / kalladom He-
 ligom. (Rom. 1. v. 7) Så låter han och närmare in
 til wår Text see / at han här talar om the Christne an-
 tingen the woro swaga i Troone / (Cap. 14. v. 1.) Eller
 och starckare / (v. 2.) them han doch wil at alla the skole
 wara wise i sitt Sinne (v. 5.) och at the i sitt företa-
 gande skulle ähra Guld. These intet mindre / vthan än
 mehra plägade än andra. Ty alla the ther Gudelis-
 ga wilja leswa i Christo Jesu / måste lüda för-
 följelse. (2. Tim. 3. v. 12.) Hafwa doch sitt Wälstånd /
 mådan the leswa: Ty om the än något lüda för
 Rätt

Rättfärdigheeten skul/ äro the doch lyfkwäl salige/ (1. Pet. 3. v. 14.) Aldenstund the leswa intet sigh sielfswom vthan **HERRANOM**:

Här är först Christi Rätt vthöfwer them/ sedan theas Plicht; och af begge theas Wälstånd: Christi Rätt och Wälde öfwer oss nämner Apostolen först korteligen/ wij höre **HERRANOM** til/ vthförer sedan medh flere Ord hwarigenom thetta **HERRANOM** wälde honom beshnnerligen tilkommer: Ty Christus är ther på både död och vpstånden och är leswand de worden/ at han skal warda **HERRANOM** både öfwer leswandes och döda/(v. 9.) hwar af wij kunna taga/at medh **HERRANOM** som i Terten fyra reesor nämnes: beshnnerligen förstås **JESUS GUDS SON**; i samma mening som Paulus skrifwer til the Corinthier: Och ändoch Någre äro som kallas Gudar / hwad thet är i Himmelen eller på Jordenne (säsom många Gudar och Herrar äro) Sa hafwe wij doch allenast en Gud Fadren/ af hwilkom all Ting äro/ och wij vthi honom/ och en **HERRANOM** **JESUM CHRISTUM**/ genom hwilken all ting äro/ och wij genom honom (1. Cor. 8. v. 5. 6.) Men i wår Tert gifwer Apostolen tilkänna för hwad orsak thetta Herredöme Christo beshnnerligen tilkommer/nemligen at han för oss är död och vpstånden/ och i så måtto oss ifrån Synden/Döden och Diefwulens Wälde återlöst och förwårswat/ til sine egne / genom sitt helga och dyra Blodh. (Act. 20. v. 28.) Hwar medh Petrus instämmer/weter at icke medh förgängeligit Silf eller Guld ingen löste ären ifrån idart fåfångas Leswerne/ effter Fädernas Sätt. Vthan medh Christi dyra Blod säsom ett meenlost och obesmittat Lambs/ (1. Pet. 1. v. 18, 19.)

Wår

Vår Plicht af thenna Förmon är nu thenna: **At**
 wij intet måge leswa of sielswom/ vthan skole leswa
HERRanom: Thetta fölgier af sigh sielt onkeligen.
 Wij äro aldrig någon Tydh våra egne/ vthan antingen
 genom Synden/ syndenes Trålar/ (Ioh. 8: v. 34.) vnderka-
 ftade dödzens Fördommelse och Mörcksens Wälligheet/
 (Col. 1: v. 13.) Ty af hwen någon öfwerwunnen warder/
 hans Tienare är han worden/ (2. Pet. 2: v. 19.) eller och
 sedan wij af Christo äro ifrån thenna vñle Tråldomen/
 och förtappelsen åter löste/ så äro wij så mycket mindre vä-
 re egne. Ty wij äro dyrt köpte/ (1. Cor. 6: v. 19.) Så
 måste wij ju tilstå/ thet vara så mycket mehra vår Plicht/
 at leswa **HERRanom:** För thet dyrbareste Wårde/ medh
 hwilket wij ärom igen köpte för then högste Rätt/ som
 vår Aterlösare hafwer öfwer oss/ i thet han är **HERRen:**
 genom hwilken all Ting äro/ och wij genom honom: Så
 och för then Förening wij hafwa medh honom: Om thet
 aldradyrbareste Wårde hafwe wij redo anfördt märcke-
 lige Språk. Aff samma Jesu dödh och vpståndelse in-
 förer Paulus och annorstädes vår Plicht. Christi Kär-
 leek twingar of så effter wij thet halle/ at om en är
 dödh för alla / så äre the alle döde. Och han är
 förthen skull dödh för alla: At the som leswa / sko-
 la icke nu leswa sigh sielswom/ vthan honom / som
 för them dödh och vpstånden är. (2. Cor. 5: v. 14, 15.) han
 gifwer sigh siels före til Exempel, huru han i Troone vp-
 wåktes af Christi Kärleek til thenna Plicht: Men iagh
 är genom Lagh dödh ifrån Lagen/ på thet iagh skal
 leswa Gudi: Iagh är Korpfäst medh Christo;
 Men iagh leswer / doch icke nu iagh / vthan Chri-
 stus leswer i migh. Ty thet iagh nu leswer i Kör-
 tet/

tet / thet lefwer iagh i Gudz Sons Troo / then migh
 älskat hafwer / och gifwit sikh vth för migh). (Gal. 2:
 v. 19. 20.) Af thet at Christus är HERren / gör Petrus
 vår Blicht så mycket större / i thet han säger / at falska
 Lärare förneka HERran / som them köpt hafwer.
 (2. Pet. 2: v. 1.) och enteligen genom vår förening medh
 vår Frelfare vthförer han widlysttligast af Christi både
 dödh och vpsländelse / samman vår Christendoms Skyldigheet.
 Så äre wij ju begrafsne med honom genom Döpet i
 döden / at sasom Christus är vpväckt ifrån the döda /
 genom Fadrens Härligheet / så skole och wij wandra
 i ett nytt Lefwerne. Ty om wij sampt medh ho-
 nom implantade wardom til en lifka Dödh / så
 warde wij vpsländelsen lifka: Wetandes at war
 gamla Meniskia är korsfast medh honom / på
 thet at synda- Kroppen skal warda om intet / at
 wij icke här effter tienna skole Syndenne. (Rom.
 6. v. 4. 5. 6) På thet ingen skulle hålla thetta för kraft-
 löse Lufnelser / ty intrycker han thet än meer i nästföl-
 giande Ord: Äre wij döde medh Christo / så troo
 wij / at wij och skole lefwa medh honom / wetan-
 des at Christus / som är vpväckt ifrån the döda /
 döör intet meer / Döden får intet meer Macht öf-
 wer honom. Ty thet han blef dödh / blef han
 Syndenne döden Gång; Men thet han lefwer /
 lefwer han Gudi. Så håller och i eder thesfore /
 at i ären döde Syndenne / och lefwen Gudi ge-
 nom Christum Jesum vår HERra. (v. 8. 9. 10. 11.)
 Så kan nu ingen neka til Christi Rätt / så må och in-
 gen vndraga sikh themna Blicht. Ty annat är lefwa /
 och annat lefwa enom androm: Stämde Diur i willa
 Skogar

Skogar lesiwa sigh sielfswom: Hoo hafwer låtit Wild-
 Asnan så frij gå? Hoo hafwer Wildasnians Band
 vpløst? Hwilkom iagh Markena til Huus gifwit
 hafwer/ och Oknena til Boning. Han gör Leef
 af stadz Buldret/ plågarens Trugh hörer han in-
 tet. (Hiob. 39. v. 8. 9. 10.) Menar tu at Lnhörnin-
 gen skal tiena tigh/ och skal blifwa widh tina
 Krubbo? Kant tu binda honom Ofet vppå i ti-
 na Forar/ så at han effter tigh Ploogh drager
 i Dalenom. (v. 12. 13.) Men Menniskian är intet så
 skapat eller född/ at hon skal lesiwa sigh sielfswom: Haf-
 wa och Hedningarne effter någon sin Wijsheet wettat
 thet säja: Non nobis nati sumus: Wij ärom ej födde
 oss sielfswom/ och therfore deelt Menniskians Tienst e-
 mellan Fränder/ Wänner och Fädernes Landet. Men
 the Christina weta/ at the heelt oc hållit höra HERranom til.
 Så ären och i mine Bröder/ dödade ifrån Lagen/
 genom Christi Lekamen/ at i skolen wara när enom
 androm/ nembliga när honom som är vpsänden
 ifrån the Döda: På thet wij skola göra Gudi
 Frucht (Rom. 7. v. 4. 5.) Och bör nu hwar och en weeta
 hwar vthi thet består/ at wij lesiwa HERranom: Thet
 gifwer Apostelen tilkänna/ så han sätter thetta Leswan-
 det emoot thet at lesiwa sigh sielfswom/ säjandes: Ty-
 ingen af oss lesiwer sigh sielfswom. Vthan/ som han
 firar thet effter lärer: Lesiwe wij/ så lesiwe wij
 HERranom: Then lesiwer intet HERranom/ som
 lesiwer sigh sielfswom; vthan en Christens Plicht är/ at
 intet lesiwa sigh sielfswom/ på thet han må lesiwa HER-
 ranom: I lyka Meening och vpsåt sätter han these
 legge emoot hwart annat til the Corinthier: At the
 som

som leswa / skola icke nu leswa sigh sielfswom / w
 than honom / som för them dödh och vpsstanden
 är / (2. Cor. 5. v. 15.) Swadh är tå thet at leswa sigh
 sielfswom? thet är / at leswa effter sin egen Begärelse
 och lusta / til sin egen Nyttä och Fördeel / vthi egne
 köglige och timelige Förnöjelser / så sättes thet emoot
 Gudz Wilja at leswa i sine Lustar: Then ther lij-
 der i Köttet / han wänder åter aff Synden. På
 thet han then Tyden som tilbaka är i Köttet / icke
 leswa skal effter Meniskio Lustar / vthan effter
 Gudz Wilja. (1. Pet. 4. v. 1. 2.) Och kögligen sinnad
 sätter Paulus emoot Andeligen sinnadh / och thet förre at
 thet är kögligit och således emoot Guld. Ty the som
 köglige äro / the äro kögliga sinnade; Men the
 som Andelige äro / the äro Andeliga sinnade. Ty
 kögens Sinne är Döden: Men andans Sinne
 är Ljuff och frödh. Ty kögligit Sinne är en Fi-
 endskap emoot Guld / effter thet är icke Gudz Lag
 vnderdånigt / icke kan thet heller: Men the som
 äro köglige / kunna icke vara Gudi tåcke. (Rom. 8.
 v. 5. 6. 7. 9.) Thet samma infattar Jesus i then angelä-
 gne Christendoms Reglan / then han så offta vprepar.
 Swilken som wil fölgia migh / han wedersake sigh
 sielf / (Matth. 16: v. 24.) Han försake sigh sielf / (Marc.
 8: v. 34.) han wedersake sigh sielf Luc. 9: v. 23.) och hoos
 Johannem, Then migh tienar han fölgier migh / (Joh.
 12: v. 26.) och at thenna Christi Tienst fordrar ett sådant
 Försakande / lærer han i dhe näst föregående ord: Swil-
 ken som älskar sitt Ljuff / han skal mista thet: Och
 hwilken som hatar sitt Ljuff i thenna Werldenna /
 han skal behålla thet i ewinnerligit Ljuff. (v. 25.)

Gifwandes så alfwarligen tillkänna/ at ingen kan på ofwan-
 berörde jätt lefwa sigh selfwom och tillijka Christo/ vthan
 han måste affläja/ tillbaka hålla/ ja/ döda sitt köslige
 wälluftige/ yppige/ afwundysamme/ girige/ otolige/ och
 hwariehanda ogudachtige Sinne/ så framt han will haf-
 wa Namn för then som följier Jesum/ som lefwer HER-
 ranom/ så at then som medh Ståål hoos sigh self och i-
 bland Menniskiorne/ ja in för Gudh wil hafwa thet
 Wittnesbyrd/ at han lefwer HERranom/ han måste sigh
 self/ sin Kropp och Siäl/ sine Lemmer och alla Krafter/
 sin Tid och Förmågo/ bruka til sins HERres Jesu Tienst/
 använda thet alt til hans Behagh/ och yppfra altsam-
 mans honom til Ahra. Om Kroppen säger Paulus,
 Så förmanar iagh eder/ käre Bröder/ widh
 Gudz Barmhertigheet: At jvthgifwen edor Leta-
 men til ett Offer/ som är lefwande/ Heligt och
 Gudi behageligt/ edra skälige Gudztienst/ (Rom. 12.
 v. 1.) Fogar strar där hoos om Siälen: Och håller eder
 icke effter thenna Werlden/ vthan förwanden
 eder medh eders Sinnes Förnyelse/ at i mågen
 förfara/ hwad Gudz gode/ Behagelige och Fullkom-
 melige Willie är. (v. 2.) Och ännu tydligare införer
 han annorstädes wår Plick/ at pröfva Gudh medh Kropp
 och Siäl/ af thet wij höre HERranom til/ Eller weten
 j icke/ at edar Kropp är thens Helga Andes Tem-
 pel som är i Eder/ hwilken j hafwen af Gudi och
 ären icke edre egne? Ty j ären dyrt köpte. Ther-
 före prifser nu Gudh vthi edor Krop/ och i idrom
 Anda/ hwilke Gudi tilhöra (1 Cor. 6: v. 19, 20.) På
 thet wij och i thenna Tienst måge i Helgelse wara Gudi
 behagelige/ så beskriwer han i sin senare Skriff til the

Corinthen Märckeligen wår Förening medh Gudh/ (2. Cor. 6. v. 16, 18.) Och lägger thet til thenna Förmåning: **L**ffter wij nu hafwe sadanne Löffre/ mine Karaste/ så gör om of rena aff all Rökens och Quidans Besmittelse/ fulbordandes Helgelsen i Gudz Rådho-ga. (2. Cor. 7. v. 1.) Om wårt Hierta säger Petrus/ **H**elger HERranom vthi edor Hierta: (1. Pet. 3. v. 15.) Och emedan thet worde blifwande widlyftigt vthaf Skriff-ten vthdraga wår Plicht/ til at wiisa wårt Andeliga Liff genom the andra Lemmar nembligen/ wår Munn och Tun-ga/ Ögon och Öron/ Händer och Fötter/ altså bitfwa wij medh thenne Pauli Epistel/ til the Romare/ och mär-ka hwadh han sluter om alla Lemmar i gemeen: **S**å låter nu icke Syndenna wälligh wara/ i edar dö-deliga Lekamen så at i henne efterfölgien vthi hennes Lustar. Och gifwer icke Syndenna edra Lemmar til Orättfärdigheetenes Wapn: Vthan gifwer eder sielwa Gudi/ lyka som the thet dö-de hafwa warit/ och nu lefwa/ och edra Lemmar Gudi til Rättfärdigheetenes Wapn: (Rom. 6. v. 12, 13.) Huru wij i alle wåre Wärf och Gerningar måge lefwa HERranom lærer han i thenna Förmåning. **H**wadh i nu åten eller dricken/ eller hwad i gören/ så görer alt Gudi til Åbro. (1. Cor. 10. v. 31) Thet han så til the Colosier förklarar. Och alt thet i gören medh Ord eller Gerning/ thet görer alt i HERrans Jesu Namm/ och tackar Gudi och Fadrenom genom honom. (Cap. 3. v. 13.) Aff alt thetta skönne wij/ huru och hwar vthi wij äro förbundne at lefwa HERranom; altså ärnw at tillägga om the rättta Christrognas Wälstånd/ enär the så lefwa HERra-nom:

nom: Esajas gifwer of thetta Ordasättet: Prediker om the Rättfärdiga/ at the stå wäl: Ty the skola äta sina geringars Frucht/ (Esaj. 3. v. 10.) Så kommer och til samma Saak/ hwilken Paulus näst för vår Text drifwer/ och til thet Ordasätt/ som wij nu bruka/ thet som han skrifwer til the Galater. Så blifwer nu ständande vthi then Friiheet/ medh hwilko Christus of frijat hafwer/ och låter eder icke på nytt fångas vnder tråldomsens Ock. (Gal. 5. v. 1) Och så han än klarare om Nyttan aff thenna Gudi behagelige Tienst tala wil/ så sätter han syndenes Tienst ther emoot/ och wüser hwadh Fördärf af henne fölgtier. Ty så j woren syndenes Tienare/ så wore j frij ifrå Rättfärdighetenne/ hwadh Gagn hade j så af thet/ ther j nu blyens widh? Ty til sadant är Döden Andalychten. (om. 6. 20. 21) Och strax ther hoos/ hwadh Sällheet ther yppå af Nåde gifwes/ så wij leswa HERranom. Men nu mådan j ären frij wordne ifrå Syndenne: Och wordne Gudz Tienare: Hafwen J eder Frucht/ at J helige war den/ och til Andalycht ewinnerligit Liff. (v. 22.) Begge Delarne korteligare/ ty om j leswen effter Röttet/ så skolen j döo; men om j döden kögens Gärningar medh Andanom/ så skolen j leswa/ (C. 8. v. 13.) Ja leswa i Wälstånd: Ty then thetta gör/ säll är then Man/ som så i Wärlden leswa kan/ han skal wäl widh sigh blifwa:

Lätom of/ gode Christne/ nu wäl läggia thetta på Hiertat/ at så wij rätt förstå vår Plicht/ wij och them samma efftertrachte/ på thet wij så mycket meera Tröst måge facta af thet som thenna Text ännu innehåller.

Wij

Wij skole lesiwa HERranom : ty af honom hafwa wij
 vårt Lyff/ och äro alt therföre skyldige honom alt thet
 som honom til Udra i vårt Lesiwerne kan åstad kom-
 mas: Swad wij äre hemma eller ute wandrandes/
 winläggge wij of/ at wij måge honom tackias/ (2.
 Cor. 5. v. 9.) Och thetta är thet Gudelige Sluth/som
 wij strax lära af första Troos Artiklens Bekännelse :
 Då wij vpräcknandes Skapelse Wälgärningarne of af
 GUD Fader bewijste/ tillstå/ at wij för alt thetta plich-
 tige äro honom tacka och losiwa / lydige wara och
 tiena: Ty säger och David: Förnimmer at HER-
 ren är GUD/ han hafwer giordt of/ och icke wij
 sielfwa/ til sitt folck och til sin fosterfaar/ (Psal.
 100. v. 2.) Hwilket/såsom thet hörer alla Meniskior
 til/ så erkenna wij of som Christne än meera genom
 Aterlöfningen/ then i Christo Jesu skedd är/ til sådan
 Tienst förplichtade: Nembligen at Jesus of förlåskat
 och förwärfwat hafwer medh sitt Blodh/ Dödh/ och Pi-
 na/ såsom reda til förende är omtalt/ på thet wij
 skole wara hans egne / blifwa och lesiwa vnder
 honom i hans Rike/ och honom tiena i ewigh
 Rättfärdigheet/ Neemlösheet och Saligheet/ så-
 som han af Döda vpståndn är/ lesiwer och re-
 gnerar i Ewigheet. Wij kunna här annärckia at
 GUD; Mannen Lutherus i thenna sin Förklaring för-
 nembligen wil wända våra troos Ogon på thesse wåre
 text Ord: Ty beggestådes talas om/ at Jesus är wår
 HERre / at han genom sin Dödh och Vpståndelse är
 HERren/ at wij nu intet äre wåre egne/ vthan höre
 HERranom til/ at wij warandes hans egne/ skola blif-
 wa och lesiwa vnder honom/ och honom tiena. Genom
 nija

nya Födelsen/ som i Döpselen skeer aff then Helge Andes
 Förnysse/ wardom wij så mycket mehra förbundne/ tå wij
 aff egit Förnuft och Kraft eij troo kunna/ eller komma
 til wår HERra Jesum/ til at loswa honom: Tå kallar
 of then Helge Ande/ vplyser och helgar of/ förthen-
 skuld wij och då vthtryckeligen affsäija Dieswulen/ alla
 hans Gerningar/ och alt hans Wäsende/ och genom Tro-
 na på then högtloswade Treesaldigheet i thetta Helga för-
 bund; Sacrament vthloswa/ at leswa och tiena HERra-
 nom. At wij frälste vthur wåra Öwänners Hand/
 måtte honom tiena vthan Fruchtan: I Heligheet
 och Rättfärdigheet för honom/ i alla wåra Luffz-
 dagar. (Luc. 1. v. 74, 75.) Så at then som vpsäteligen är oly-
 digh och mootwilligh/ försummar at leswa och tiena HER-
 ranom/ han försmåder thet goda Namnet ther aff
 han nämder är/ (Jac. 2: v. 7.) Så mycket mehra/ tå han
 wil leswa och tiena någrom androm: Om någon wil efter
 thenna Werldens Lopp wandra/ efter then Förstan som
 Micht hafwer i Wådret/ nembl. efter then Andan/ som
 nu wårkar vthi otrones Barn/ så är han dödh genom Of-
 wertrydelse och Synder/ (Ephes. 2: v. 1, 2.) Och sålunda les-
 wer han ingaled; HERranom: Eij heller den som wil
 försambla sigh Agodelar på Jordenne: Ty ingen kan
 tiena två Herar; I Kunnen icke tiena Gudi och
 Mammon/ (Matth. 6: v. 19, 24.) Eij heller then som älskar
 Werlden/ och the ting som i Werldene äro: Ty then
 ther elskar Werldena/ i honö är icke Fadrens Kärlig-
 ty alt thet som är i Werldene / (nembliga Közens
 Begårelse/ och Ögonens Begårelse/ och ett hög-
 särdigt Leswerne/) thet är icke aff Fadrenom/ v-
 than aff Werldenne / (1. Joh. 2: v. 15, 16.) Ty sådane

tiena icke **HERR**anom **JESU** Christo; vthan si-
 nom **BUNT**/ (Rom. 16: v. 18.) Om all sådan Tienst måge wij
 säga såsom thet berättas / en Adelman hafwer sagt til en
 vng ohöffsad Tidling/ då han anseendes honom för en an-
 nars Tienare / frågade hwilken wore hans Hunsbonde?
 then unge swarade: han wore sin egen Herre. Då siger then
 förständigige: **J** hafwen då en eländig Herre. Sam-
 maledes the som tiena sine egne Begärelser eller Mammon/
 eller thenna Werldenes Gudh/ som förblindar the otro-
 gnas Sinne: At them icke skal lysa **Evangelij** Ljus/
 aff **Christi** Klarheet / hwilken Gudz Beläte är/ (2.
 Cor. 4: v. 4.) the hafwa alla eländige Herrar. Der emoot
 hafwa the Fromma then Hugnaden/ at tå the leswa **HER-**
ranom/ hafwa the en godh **HER**e; såsom den gamble
 Ambrosius widh sin Dödytidh sade til sine närstående Wän-
 ner: *Mori non timeo, quoniam bonum habemus Dominum.*
Jagh fructar eij at döo/ ty wij hafwa en godh **HER**e/
 (vid. Possidonius de vita Augustini, C. 27.) **T**hen som hål-
 ler sigh til **HER**ren/ han är en **J**nde medh honom/
 (1. Cor. 6: v. 17.) hwad fölgier tå af en sådan Förening?
Hwad är wår **P**licht/ at wij höre **HER**ranom til? Paulus
 swarar: **N**en the som Christo tilhöra / korpfästa
 sitt **R**ött sampt medh **L**ustar och begärelse/ (Gal. 5:
 v. 24.) hwilka ord oss föra til wår **T**ext, wij höra **HER-**
ranom til/ och tå skal en **C**hristtrogen/ tå han ansechtas
 och reetas til at begå någon **S**ynd/ seija: **J**agh är korpf-
 fäst medh **C**hristo/ (Gal. 2: v. 19.) ty är och **B**egärelsen
 korpfäst/ at wij then i synden eij skola fullborða och dra-
 ga på oss **D**öden/ (Jac. 2: v. 15.) sammaledes tå **W**erlden
 wil förföra oss: bort thet / at iagh af någon
Ting skulle berömma migh/ vthan af wårs **HER-**
ran

ras Jesu Christi Kors/ genom hwilken Werl-
 den är migh korsfäst / och iagh Werlden / Gal.
 6. v. 14. Och enär han bedröfwes öfwer the begångne
 Synder / så må han som en Christen medh lefwande
 Troo ansee thenne HERren Jesum: Ty behageli-
 git hafwer warit Fadrenom / at all Fullheet skulle
 boe i honom / och at han genom honom al Ting
 försona skulle medh sigh sielf / tilfridz ställandes
 genom Blodet på hans Kors / både thet på Jor-
 denne och i Himmelen är. (Col. 1. v. 19. 20.) För-
 vthan thenna Tröst / som wij hafwa af thenne HER-
 ren / så wij syndat hafwa / (1. Joh. 1. v. 1. 2.) och then
 styrefia wij hafwe af honom at wij icke måge vpsäteli-
 gen wår Gudh förtörna / så är och thet: At then fa-
 ste Gudz Grund blifwer ständandes / och haf-
 wer thetta Insejel: HERren känner sina / (2. Tim.
 2. v. 19) Ty wij ärom deelachtige wordne af Chri-
 sto: Om wij annars Trona / som wij begynt haf-
 wa / fast behålle in til ändan. (Heb. 3. v. 14.) I
 så måtto är wårt Wälstånd i Christo fast och otwifwel-
 achtigt / thet är och stoort och ymnigt / om wij lefwie
 HERranom; ty then HERrans Bodh håller /
 han hafwer stor Lööm. (Psal. 19. v. 14.) Tu Gudh /
 säger än wårdare Davidh / lönar them wäl / som
 titt Namn fruchtta. (Psal. 61. v. 6.) Både tinneli-
 gen och ewinnerligen; ty Gudachtigheet är nytrigh
 til all Ting / och hafwer Löffte om thetta Luf-
 wet / och thet tilkommande / (1. Tim. 4. v. 8.)
 At wij få af Gudi alt thet wij bidie: Ty wij
 hållom hans Bodh / och göröm thet honom liufft
 är / (1. Joh. 3. v. 22) Om intet alltidh för Werlden
 were

wore yppenbart i hwadh Wälstånd the stadde äro/ som
 leswa HERanom/ så hafwa doch the fromme hoos
 sigh theme Tröst at sin Tienst/ the Gudfruchtige
 trösta hwar annan altså: HERren märcker thet
 och hörer thet/ och ther är en Täncke = Skriffit för
 honom skrifwen/ för them som fruchta HERren/
 och tänckia yppå hans Namn. The skola/ säger
 HERren Zebaoth/ wara min Egendom then
 iagh göra skal/ och iagh wil skona them/ lifka
 som man skonar sin egen Son/ then honom tie-
 nar. Och i skolen ther emoot åter see/ hwadh
 för en Aithskidnat är emellan then Rättferdige och
 then Ogudachtiga/ och emellan then som Gudi
 tienar/ och then som honom icke tienar. (Malach.
 3. v. 16. 17. 18. Swilken Tröst the aldriugh skola mista.
 Ty Guld hafwer icke satt of til Wreede/ ythan
 at förwärfwa Saligheet/ genom war HERra
 Jesum Christum. Then för of dödh är: På
 thet ehwadh wij wake eller sofwe/ skole wij les-
 wa samt medh honom/ (1. Thess. 5. v. 9. 10.) Allt
 therföre widh hwart och ett Gudz Bodh/ som wij høre
 til at leswa HERanom/ skole wij seä: Tu hafwer
 budit at hålla tina Befalningar sliteliga. O at
 mitt Lijf hölle tina Rätter medh fullt Ailmar. (Psal.
 119. v. 4. 5.) Och widh hwart och ett Stycke af war Plicht
 then of förelägges/ sucka och bedia:

Så göra och leswa i all Grund/
 Vane of Gudz af sin Wiskund/
 Hans Ande hielpe of ther til/
 At göra hwadh han hafwa wil/ Kyrie Eleison.

II. The

II. The Christnas Wälstånd i Döden:

In the döo **HERR**anom: Ur nu thet andra. Såsom Döden ändar thetta Lijfwet/ så måste the fromma hafwa tå något Wälstånd; elljest hafwa the thet intet fullkomblygit. Om wij allena i thetta Lijfwet hafwa **Hoppet** til Christum/ så äro wij vslast ibland alla Menniskior (1. Cor. 15. v. 19.) Nu taalar Apostelen i wår Text medh lijka Ord om Döden/ som om wårt Lijf/ och ingen döör sigh sielfwom: Thet som föregår: Ingen af of: Bör här jämwäl förstås: Men thet är ej noogh at neka of döo of sielfwom/ vthan wij måste och weeta hwilkom wij döo. Paulus säger äfwen thet om Döden som om Lijfwet: Döo wij så döo wij **HERR**anom; och thet medh lijka Rätt som thet förre/ ehwad wij leswe eller döo/ höre wij **HERR**anom til: Och thet alt af samma Grund/ nembligen at Christus är ther på både dödh och vpstånden/ och åter Leswande worden/ at han skal wara **HERR**e/ både öfwer Leswandes och Döda. (v. 9.) Men kunde någon tyckia thet förre/ leswa **HERR**anom/ säges fuller til wår Frelsermans Ubra: Men thet andra/ at döo **HERR**anom/ intet synes så til Jesu Ubra lyda. In Gudh är icke the dödas Gudh/ vthan thetas som Leswande äro. (Matth. 12. v. 23.) Så swaras til thetta Inkast/ at äfwen thetta är hugneligit/ emedan of vthan thes är förelagt en gång döo/ (Heb. 9. v. 27.) At wij tå döo thenna **HERR**anom. Och thetta jämwäl skola wij wända wår Jesu til högsta Ubra/ emedan han sielf är ther på dödh och vpstånden/ och är åter Leswande worden/

den / at han skal wara HERre öfwer Lefwandes och Döda / så at Aposflen ju i samma thenna Text bemöter en sådan Insaga / som antingen wårt blödigge Sinne / eller fördärfwade Kött / eller wår Siäla-Fiende ofi skunta kunde: Och skal thet som JESUS sade til Martha / at ingifwa henne Troon / då hon öfwer sin Döda Broder war sorgse / wara ofi kraftigt nogh at intala ofi Tröst emoot sielfwa Döden: Jagh är Opståndelsen och Liffwet / hwilke som troor på migh / han skal lefwa om han än dödh bleswe. Och hwar och en som lefwer och troor på migh / han skal icke döo ewinnerliga. (Joh. 11. v. 25. 26.) Jämwal thet han tilförende sade til Judarna: Sammerliga Sammerliga säger iagh eder: Hwilken som hörer mitt Taal / och troor honom som migh såndt hafwer / han hafwer ewinnerligt Liff / och kommer icke i Domen / vthan går ifrån Döden til Liffwet. (c. 5. v. 24.) Alt thet wij af Gudz Ord / rükeligen och ganfska kraffteligen lära / huru JESUS är dödenom en förgift / (Hos. 13. v. 14.) Alt han hafwer öfwerwinnet Döden (1. Cor. 15. v. 15.) Ja / at han hafwer bortaget Döden / och Liffwet och ett oförgängeligt Wäsende framburet i Liffet genom Evangelium. (2. Tim. 1. v. 10. Thet samma stadfäster wårt Hopp emoot Döden / och upwäcker wårt Begär at döo HERranom. Christi Sluth af Mose / emoot the Sadducers Epicuriske Meening / då the nekade Opståndelsen / som af Matthæo infördes / är så mycket mindre emoot Pauli Ord: Så at när wij Skriften och Gudz Krafft rätt weeta / (Matth. 22. v. 29.) kunna wij af samma Sluth aldrakrafftigast intruckia ofi these Pauli Ord: som

som wij i thet tridie Stycket warda lärande. Thet är
 så wist/ at ingen af oss döör sikh sielfwom. I
 thenna samma Skriffte säger Apostelen: Syndenes
 Löön är Döden. (c. 6. v. 23.) - Allt thesfore/ hwil-
 ken Siäl som syndat/ hon skal döo/ (Ezek. 18:
 v. 4.) och är så döden Kommen öfwer alla Men-
 skior/ effter the alla syndat hafwa/ (Rom. 5: v. 12.)
 förthenskuid måste hwar och en döo för sikh sielff/ E-
 medan wij måste alla stå fram för Christi Doomsstool/
 såsom Paulus strax effter wår Text säger; (v. 10.) och som
 döden bör föregå/ och sedan Doomen/ (Hebr. 9: v. 2, 7.)
 Då måste the alle/ jämwäl the Trogne sielfwe döo;
 Men thet är theras Wälstånd; at the inhet döo sikh
 sielfwom/ vthan the döo HERRANOM JESU/ (1)
 när han wil: En Dienare är så lenge i sin Bestälning
 som hans HERRA wil/ en Dräng och Dagakar/ så länge
 Huusbonden wil/ och en til des hans Arbete må wara
 vthe/ (Hiob. 7: v. 1, 2.) Så är thet en Christens rätta Åstun-
 dan/ at så skiljas hädan/ enär HERRAN JESUS will/ ty
 han weet sikh allenast lesiwa honom som i thet första Sty-
 cket är omtalt; och altså kan han eij begära längre här på
 Jorden lesiwa/ än JESUS will. Then helge Paulus, som
 these Ord framfört/ låter them och tiena sikh sielfwan
 til Dättelse/ då han war i Stridh emellan sin Wäntan
 at lesiwa/ och åstundan at skiljas hädan: Ty både
 Deelarna lägo honom hårdt vppå. (Phil. 1. v. 23.)
 Han fan hoos sikh ett Begär/ at så skiljas hädan och
 wara när Christo/ hwilket och incket bättre wore/ men
 han hade hoos sikh samma Lydh en Lydna länger eff-
 ter Gudz Wilja at lesiwa i Röttet; i ty han sågh thet
 wara Forsamblingene nödtorffigt/ och wiserligen wiste/
 at han

at han än en Tjdh skulle blifwa / och medh them tro-
gnom wara them til goda och Troones Frögd. (v. 24.
25.) Intet kunde i thenna innerliga Strjdh bättre
ställas hans Långtan til thet ewiga / eller vpwäctia hans
Lydna längre at tiena / än thet / at han wiste sigh så-
lunda döo HERRanom / såsom han lesde HERRanom:
Alt therföre enär han sedan wiste sigh hafwa fullbor-
dat Loppet / hwilket han gjorde medh Glädie och så
fullkombnat thet Embete / som han hade annammat
af HERRanom Jesu. (Actor. 20. v. 24.) Då sade han:
Iagh offras nu / och tiden tilstundar / at iagh skal
stillias hådan / (2. Tim. 4: v. 6.) Men at thet skedde i then
tiden så HERRanom Jesu behagade / och at han såledz i
anseende til tiden blef dödh HERRanom / thet säger han
i samma Capitel: Men HERRen skal förlofa migh
af all ond Gerning / och frälsa migh til sitt Sum-
melsta Rike: hwilkom ware Ahraifrån Ewigheet
til Ewigheet / Amen. (v. 18.) Apostelen Petrus sökte me-
dan han lesde ingen annan Ahra / än wara Jesu Chri-
sti Dienare / (2. Pet. 1: v. 1.) annorlunda än Påfwen i Rom /
som obewjfligen föregifwer sigh wara Petri successor och
Efterfölliare / men är doch en Mootståndare / och vphäf-
wer sigh öfwer alt thet Gudh / eller Gudz / Dienst kallas /
(2. Thess. 2: v. 4.) och såsom Petrus i sin Dienst wiste sigh
leswa HERRanom / så war han och så HERRen Jesus
vppenbarade tiden / när han skulle döo / beredd at döo
HERRanom. Ty iagh menar thet wara tilbörligit /
så länge iagh är i thenna Lyddo / at vpwäctia och
förmåna eder. Ty iagh weet / at iagh skal snarliga
asläggia thenna mina Lyddo; Såsom och war
HERRen Jesus Christus hafwer migh kundgiort.
(2. Petr.

(2. Pet. 1. v. 13. 14.) Sammaledes then i sin Liffstidh
 HERranom lydige och therigenom tapra Josua/ wiste
 sigh döo HERranom/ så han sielf trösteligen betekna-
 de Dödytuden; Sij iagh går i dagh alla Wärl-
 demnes Wäg. (Joluz. 23. v. 14.) Presten Eli när han
 fick höra Gudz hårda Hoot öfwer sitt Huns/ hwar
 medh hans hastiga Dödh och förkunnades: Så war
 thet bästa han kunde säga: Han är HERren han
 giöre sasom honom räcket. (1. Sam. 3. v. 18.) En
 Christrogen säger: Men iagh HERre hoppas vp-
 pa tigh/ och säger/ tu äst min Gudh. Min
 Tidh står i tina Händer/ (Plal. 31. v. 15. 16. Och
 förthenksul weet i hwadh Tidh och moment wij döo/
 så döo wij HERranom. Min Tidh och Stund är
 när Gudh wil/ thet iagh ej honom säger til/
 räknade äro all min Hår/ ett ej förgår/ thet alt
 vthi hans Willia står. Uttermehra säjas wij döo
 HERranom: Så wij (2) döo huer han wil. Hwar
 widh wij hans Wißheet och Nåd/ hans Alymchtig-
 heet och Behagh wyrda skole. Jesus sade til Petrum:
 Sammerliga/ Sammerliga säger iagh tigh/ när tu
 wäst Ung/ omgiordade tu tigh/ och gick hwart
 tu wille: Men så tu warder Gammal/ skal tu
 vthräckia tina Händer/ och en annan skal om-
 giorda tigh/ och leeda tigh tist/ tu intet wil.
 (Joh. 21. v. 18.) Men at thetta lydande och ther på fol-
 giande Dödh/ war HERranom til Ebra/ thet säger
 strart Evangelisten. Men thet sade han gifwandes
 tilkänna/ medh hwadh Dödh han skule priffa
 Gudh. (v. 19.) Huru kunde nu Petrus så thetta
 skedde/ twisla om han dödde HERranom/ medan sielf-

wa dödz Sättet war af HERANOM / förvth kund-
 giordt och beteknat / at han toerigenom skulle priffa
 HERANOM här medh skälte och Davidh sigh til Fredz.
 Då han drifwen ifrån Riket och sitt Konungzlige Säte/
 ja ifrån then Heliga Guddyrckan i Jerusalem / war
 reda i swår Landzflychtigheet och kunde befahra / at then
 skulle ändas genom Döden vthropar: Om iagh finner
 Nåd för HERANOM så låter han migh wäl
 komma igen / och låter migh få see honom och sitt
 Huns. Men om han säger: Jagh hafwer intet
 behagh til tigh / sij / här är iagh han göre med
 migh såsom honom tackes. (2. Sam. 15. v. 25. 26.)
 Mercker Davidh vnderkastade sigh then Högstes Behag
 icke allenast til Lyff och Dödh / hwadh han wille göra
 medh honom / vthan och til Sättet huru han wille göra
 medh honom. Han göre medh migh såsom honom teckes
 effter Hebr. Effter thet som är godt i hans Ögon.
 The Gudfruchtigas Dödzsätt är vnder Gldz Behag
 icke allenast så han kallar them såsom Aron och Mose
 vppå Berget til sine Dödzrum och förelägger them Tj-
 den at thet är så thetas Dödzskund / vthan och så
 the medh Patriarchen Jacob på sin Dödzsäng laggia
 sina Fötter tilsamman / lyda af och sankas til sitt Folck
 (Gen. 49. v. 33.) Eller medh then Gambla Simeon lif-
 ta som gå emoot Döden: Och medh honom sefa HER-
 re nu låter tu tin Tienare fara i Fridh (Luc. 2. v. 29.)
 Hans helgons Dödh är dyrr hällen för HER-
 nom (Psal. 116. 15.) Alltså oansedt Martyrernes Dödh
 Tilskyndades af Ogudachtige Menniskior / doch såsom
 the för Jesu Wittnesbördz skuld hafwa låtit sitt Blodh
 vthgiutas. (Apoc. 17. v. 6.) Och hafwa icke åstkat
 sitt

sitt Lijf alt in til Döden. (Cap. 12. v. 11.) Alltså medan the woro vnder Förförliselse och i dödsfens Förbod / kunde the säja: Wij omföre altydh HERrans Jesu Dödh på vår Likamen / på thet at och Jesu Lijf / må på vår Likamen vppenbaradt warda. Ty wij som leswe / wardom altydh öfvergifne i Döden / för Jesu skul på thet at och Jesu Lijf skal vppenbarat warda på vårt dödeliga Rött. (2. Cor. 4. v. 10. 11.) Och alt thet som til theras Beröm sejas må / kan intet medh bättre Ord korteligen och effertänckeligen sejas än mortui sunt Domino: The äro döde HERranom. För hans Sanning skuld HERranom til Allra och Prijs. An wjldare säges thetta (2) När wij döo i en fast Troo på HERranom Jesu. Om Patriarcherne säger Apostlen: I Troone äro themme alle döde och hafwa doch intet fädt af Löffret: Vthan sedt thet fierrant effter och trodt ther vppå och låtit sikh nöja bekännandes sikh vara Gåster och Fremmande på Jordenne. (Heb. 11. v. 13.) Så betygar samma Paulus om sikh tå han skulle skilias hådan at han hade hållet Troone och förthenskul kunde han såledz förtrösta sikh i samma Troo: Här effter är migh förwarat Rättferdigheetenes Crona hwilka HERren migh gifwa skal / på then Dagen / then Rättferdige Domaren: Men icke migh allenast vthan och allom them som älska hans Vppenbarelse. (2. Tim. 4. v. 7, 8.) Ehuru wij kunna begynna wål / ehuru wij kunna berömma oss af Troone. (Jac. 2. v. 14.) Ja ehuru wij hafwa en Troo som intet är Dödh / (v 20. 26.) Så är doch thet alt säfengt / om wij icke döo HERranom / i then

then lefwande Troon: Therfore låter Jesus skrifwa
 til Engelen i Smirnen war troofast in til Döden/
 så skal iagh gifwa tigh Liffzens Krono. (Apoc.
 2. v. 10) Hyt höra the krafftige Sluit som Apostelen
 sätter både til Tröst och Warning salunda. Thet är
 ju ett fast Ord: Döo wij medh/ så skole wij lef-
 wa medh. Lidde wij/ så skole wij med regnera.
 Om wij försake honom så försakar han os. Tro
 wij honom icke så blifwer han doch Trofast/ han
 kan icke neeka sikh sielf. (2. Tim. 2. v. 11, 12, 13.)
 Såsom wij ej annars kunna lefwa HERranom/ än ig-
 nom Troon. Ty thet iagh nu lefwer i Röttet/ thet
 lefwer iagh i Gudz Sons Troo. (Gal. 2. v. 20.)
 Alltså kunna wij ej eller döo HERranom vthan genom
 Troon: Til hwilken Lära wij än en Gång påminna
 oss Jesu Ord: Hwilken som tror på migh han
 skal lefwa om han än dödh blifwer. (Joh. 11. v. 25.)
 Af hwilken Troo och thet fölgier (4) at then som rät-
 teligen wil döo HERranom/ han måste och i
 Döden befalla sikh HERranom: Medan the trogne
 lifda och offra intet weeta om icke Guld förhänges öfwer
 them en så swår Plåga/ at then andas medh sielfwa
 Döden/ så ihogkomma the Petri Ord: Therfore the
 thet lifda effter Gudz Wiltia the skola befalla ho-
 nom sina Siälur / såsom enom Trofastom Ska-
 pare medh goda Gärningar. (1. Pet. 4. v. 19.) Thet-
 ta är så fast angelägit at Davidh förnth i Psalmen
 thesse Ord hafwer satt. Dähi tina Händer befaller
 iagh min Anda/ tu hafwer migh förlöst HERre
 tu Trofaste Gudz. (Psal. 31. v. 6.) Jesus them fram
 fördt på Korset: Fader/ iagh befaller min Anda
 i tina

i tina Händer. Luc. 23. v. 46.) Och then första Mar-
tyr effter Christi Himmelsfärd Stephanus, så han ste-
nades sågh doch igenom then råta Storm som haglade
öfwer hans Huswudh/ Himmelen öpen/ och Men-
nistiones Son stå på Gudz Högra Hand. (Act.
7. v. 56.) På thet han oss skulle lära at döo HER-
ranom och säga: HERre Jesu anamma min Än-
da. (v. 59.) Enteligen sägas the Christrognia döo
HERranom (5) Lmedan the igenom thenna Dö-
den komma ther til at the blifwa ewinnerliga
när HERran: Sielswa Ordafättet som i wår Text
finnes/ öprepede och en Himmelsf Röst til Johannem,
och sade/ Skrif/ salige äro the döde som i HER-
ranom döo här effter: Ja / Andan säger: At
the skola hwila sigh ifrå sitt Arbete: Ty thesas
Gerningar följa them effter. (Apoc. 14. v. 13. Så
kallar Anden thetta en Saligheet och Paulus erkänner
thet billigt för wårt reeta heem. Men wij hafwe/
Tröst och hafwe mycket mehr Lust at vthe wandra
ifrån Lefamen/ och Gemma wara när HERra-
nom. (2. Cor. 5. v. 8.) Ja wisserligen är thet wårt
Heem. Ty wij hafwe här ingen warachtig Stad:
Dthan wij söktom effter then tillkommande. (Hebr.
13. v. 14.) Så wij döo kallas wij Heem af Gudh/ så-
som Barnen ropas in af Fadren vndan Dwädet/ altså
later HERren Gudh Mennistians döo och sä-
ger: Kommer igen I Mennistiors Barn. (Psal.
90. v. 3.) Och så skole wij blifwa när HERra-
nom altjdh. (1. Theff. 4. v. 17.)

En angelägen Lära / hafwe wij HERrans efte-
lige nu hördt hwad på wår sida ther til fordras / at
E 3 wij må-

wij måge döo HERranom: En ynnigh Tröst är och här af tå wij thet rätteligen lärdt hafwa. Din wij wäl lägga thet förre: Leswa HERranom på Sinne och Minne / så blifwer thet andra at döo HERranom / oss theste wisare. Ty then som wäl leswer han döör och wäl / men then kan näpligen wäl döo som illa leswer / blifwer then Rättferdige medh Plaz salig / hwar blifwer tå then Ogudachtige och Syndaren. (1. Pet. 4. v. 88.) Then som leswer sigh sielswom i Mammons Dyrkan / han döör och sigh sielswom och intet HERranom / hans Siäl warder honom ifranta-gen (Luc. 12. v. 20.) Then som i Wallust leswer han leswer sigh sielswom / döör och sigh sielswom och ej HERranom ty hans Enda är Förtappelse / (Phil. 3. v. 19.) Them som emoot Christi Ubra och Willia / älskar sitt Liff och wil behålla thet han skal mista thet / ty han leswer intet HERranom. Men hwilken som haatar sit Liff i thenna Wärlden / thet är / sätter thet tilbaks / och yttersta Fahra för Christi och Ewangelijs Bekännelse skuld / han skal behålla thet i ewinnerligt Liff. (Joh. 12. v. 25.) Then Förskräckelse som Döden hafwer medh sigh / så at then lärdeste ibland Heedningarne Aristoteles, intet bättre Mann kunde gifwa honom än at han war *ωρίων φοβερών φοβερώτερον*. Thet förskräckeligaste ibland alt thet förskräckeligt är. Then samme Fastligheet försvinner och förminskas enär en Christrogen weet sigh döo HERranom: Thet är / å then Tidh / som HERranom reeda långt föruth ja aff Ewigheet är kunnigh: Ty alla Dagar äro vthi hans Book the ännu warda skola och ingen aff them kommen war / (Plal. 139. v. 16.) Ty är thet Synd
af Dto-

af Stoligheet önska sigh kortare Lifstidh än Gudh wil
 eller af Begärligheet til thenne Wärldenes Förnöjelse
 ästunda flera Dagar än Gudh låter see oss ärnade wara/
 så han then sidste komma låter. Döden hafwer Bit-
 terheet medh sigh / ehuru på ett lindrigt Sätt han kan
 komma; Men och thenna Bitterheet kännes intet så
 af them som weeta sigh döo **HERRANOM**. I thet
 samma Sättet som honom behagar. Ther emoot haf-
 wa the ingen Tröst som igenom Ofwerdädigheet och för-
 dömeligit Dråd i Fortwiflan / ett eländigt Dödsfätt siel-
 we sigh påföra i sielf Mord. Kunna intet sejas at
 döo **HERRANOM**. Så Gudh Ande dömer såsom om
 Saul At the döo i sine Misgerning (1. Chron. 11.
 v. 13.) och kallas förlorade Barn såsom Judas. (Joh.
 17. v. 12. The som genom Fylleri / och omätteligit Frof-
 ande afforta sin Lifzlängd / eller genom Otucht / Skö-
 rachtigheet eller anda Laster draga swära och offta Dö-
 deliga Siukdomar sigh på Halsen / måge och tilsee huru
 the kunna säjas döo **HERRANOM**. Så Leswernet haf-
 wer waret emoot Gudh. Wil tu hafwa then Hugnad
 at döo **HERRANOM** / så les **HERRANOM** och vnder-
 kasta tigh / när tu döo skalt hans **H**. Behagh / när /
 huru och hwarest han tigh igenom Döden kalla wil / be-
 falla **HERRANOM** tin Wägh / och hoppas vppå ho-
 nom / han skal wäl görat / (Psal. 37. v. 5.) Tu måst
 dödzens Wägh / ty oansedt then är allmän / heela
 Wärldenes Wägh / så är han doch för tigh oförsökt.
 Oansedt han är obndwäckeligh så är han doch högst-fahr-
 ligh: Och såsom han är then sidste / så är han och then
 aldrawigtigste / at tu then altidh **HERRANOM** befalla må
 förr än tu kommer i mörkzens Daal och dödzsens Dwaal/

om iagh än wandrade i enom mörckom Daal fruchtade iagh tå inret Ondt/ ty tu äst när mig tin Käpp och Staff tröste migh/ (Psal. 23: v. 4.) Sucka medh honom. Men HÆRe låår migh doch/ at thet måste få en Enda medh migh/ och mitt Liff ett Måål hafwa och iagh hädan måste/ nu HÆRe widh hwad skal iagh trösta migh/ vppå tigh hoppas iagh/ frölsa migh ifrån alla mina synder. Och låt migh icke them galnom til Spott warda/ (Psal. 39: v. 6. 9. 10.) och kortare medh Mose. Lår of betänckia at wij döo måste: på thet wij måge förständigige warda/ (Psal. 90: v. 12.) förwara i titt Hierta en rätt Troo och Kärleek til IESum/ at tu efter hans Willia och Behagh tigh rättar tå tu döör: Historierne berättat oss om åthskillige som medh andra och för andra hafwa vndergådt Döden; En Wån för then andra/ en åchta Måka medh then andra/ Tienare medh sine HÆRrar/ Udersåtare för sine Regenter: Men wij hålla thet saligt/ och the Christinas Wårck at döo med IESu/ ja döo themna wår om HÆRa. Vppå IESu Berättelse at Lazarus war dödh/ och på these hans ord/ men låter of gå til honom: Dymuntrar Thomas, the andre Lärjungar: Lått och of gå/ at wij må döo medh honom/ (Joh. 11: v. 16. och borde ingen der til wara seen och Drögsam ty döo wij medh så skole wij lesma medh/ (2. Sam. 2: v. 11.) thetta är ju them Trognom then enda och rätta Wågen til then ewiga Glädien gå ifrån Döden til Liffwet/ (Joh. 5: v. 24.) Wij vndsippa alt ondt: Synden som oss här awållier/ har tå ingen macht mehr ty then som döder är han är rättferdigat ifrån syndene (Rom. 6: v. 7.) Diefwulen war störste Fien-

de kan

de kan oss ett mehra ansehta the Rättferdigas Siälur
 äro i Gudz Hand och intet Dödzwäl kommer wed
 them / (Sap. 3. v. 1.) allehanda plågor och wederrådig-
 heet/ som wij här måste uthstå/ äro tå förby: Så liggia
 wij och äro stilla/ sofwa och hafwa Roo/ ther må-
 ste ju the Ogudachtigelata af sitt Ofwerwäld/ ther
 hwilas doch the som mycket Omak hafst hafwa/
 ther hafwa fangar Frijdh medh androm och höra
 icke trugarens Röst/ Hiob. 3. v. 13, 17, 18.) Säg thesfore
 käre Siäl esomoffast.

Ifrån thenna Werlden måste iagh /
 Ju arme Syndare skiljas /
 Och til min Gldh effter hans Behagh
 Wil iagh och råta min Willia /
 Wein fattiga Siäl betror iagh wäl
 D Gldh i tina Händer
 In Synd och Dödh / och Helwetes Gldh
 Tu HERRe allena bortwänder.

Och thenna Tröst är beste fastare när wij och sluteli-
 gen gifwa Aht vppå:

III. The rätta Christrognas fulkom-
 lige Wälstånd vthi Ewigheeten: Hwad
 the leswa eller döös så höra the HERRanom til;
 Thetta Slut: Hwad wij nu leswe eller döös
 nes allenast wara en Summa af thet förre; Hwarest ta-
 las om Ljfwet här i Wärlden doch icke effter Werl-
 denes Sätt/ vthan ett andeligit: Nembligen leswa
 HERRanom / och om Döden som ändar thet tim-
 meliga ljfwet doch salig/ thet är: döös HERRanom och alt-
 så af

så af thesse Ord. **E**hwadh wij leswe eller död/ sin-
 nes intet om Ewigheeten kunna slutas: Doch lifkwäl
 thet som tillägges; **S**å höre wij **H**ERranom til:
Thet förer oss til wår försäkring om wårt fulkomliga
Wälstånd i Ewigheeten / och thet deste otwifwelacti-
 gare / så **A**postlen thet af thenne Grund införer / **I**
Christus är ther på både dödh och vpstånden och
 åter **L**eswande worden at han skal vara **H**ERre
 både öfwer **L**eswandes och **D**öda. **H**warest wij
 finne en dubbel Grund til ewiga lifzens **H**opp: **T**hen
 förre: **A**t **C**hristus är dödh och vpstånden och
 åter leswande worden. **T**hen andra: **A**t thetta är
 therför alt skedt at **C**hristus skal vara en **H**ERre
 både öfwer **L**eswandes och **D**öda. **I**f hwilke faste
 fundament, thet kraffteligen fölgier / **W**ij höre **H**ER-
 ranom **C**hristo til. **S**ielswa **C**hristi **D**ödh / haf-
 wer thet medh sigh / at wij icke til ewigh **L**idh skole blif-
 wa i **D**ödenom. **E**n säger **P**aulus här först **C**hristus
 är dödh och amorstådes **E**fter **B**arnen hafwa **K**ött
 och **B**lodh / är och han thes deelachtigh worden:
På thet han skulle genom **D**öden / nederläggia
 honom / som **D**öden i **W**äld hafwer / thet är **D**ies-
 wulen / och göra them frij / som i alt sitt **L**eswer-
 ne genom dödzens **R**åd hoga måste **T**rålar vara.
 (**H**ebr. 2. v. 14. 15.) **E**medan **J**esus war **H**elig / så war
 han för sigh eij **S**kyldigh til **D**öden / men efter han tog
 på sigh wåra **S**ynder / som hade förtient **D**öden / så be-
 talte han för wåra **S**ynder genom sin **D**ödh och blodz
Bthgintelse / tog så bort alt thet som i wår **D**öd kun-
 de vara skadeligit enkammerligen thet wårsta hwar ige-
 nom **D**ödh är **D**ödh / nembligen at behålla oss i **D**öden /
 thet

thet togh alt Iesus bort at skaffa oss the ewiga Liff-
 wet: 2 henne Iesu dödz Krafft beprufa the trogna här
 i Liffwet. Therfore är han och Nya Testament-
 sens Medlare: På thet the som kallade äro skulle
 fa thes ewiga affsens Löffte / ty at hans Dödh
 gick ther emellan / til förlopfung ifrå the öfwer-
 trädelse som vnder thet förra Testamentet woro.
 (Heb. 9. v. 15.) Hwar om wij i wåre Christelige Kyr-
 ktor så sunge: Af Adams Synd kom of then
 Nödh / at of stodh före en ewigh Dödh / och kom
 ther medh i samma Stund / förbannelse så mar-
 gelund. Thet togh han bort som Halsan är /
 Iesus Kristus war Broder kär / war Synd och
 Skuld togh han på sigh / wardt piint och plä-
 gat jämmerligh. Helwetet / Synd och Dödzens
 Krafft / som of hade för fängar hafst / wan han
 öfwer i sin Mandom / hans Dödh war of sann
 Låkedom. Om thenna Iesu Dödz Frucht thet ewi-
 ga Liffwet / sunga the och i samma ewiga Salig-
 heet ingångne Helgon. The fyra Diur och the fyra
 och Tungu äldsta föllo fram för Lambet och sun-
 go en nyy Sång / och sade: Tu äst wärdigh at
 taga Bockena / och vplåta hennes Insegel. Ty tu
 äst dödat / och haswer igenlöst of medh tit Blod
 af allahanda Slächte och Tungomahl / och folck /
 och Hedningar. (Apooc. 5. v. 8 9) Paulus giör then
 förre Grunden til wårt ewiga Liff än fastare ther ige-
 nom at han siger Kristus är vpstanden: Iesu
 Dödh och Blodh betalte wår Synd och så hade Döden
 ingen Macht mehra öfwer of: Therfore bepriffar
 Gudh sin Kärleek til of / at Kristus är dödh för

of / när wij ännu wore Syndare. Så warde
 wij ju mycket mehr behåldne genom honom för
 Werldenne / effter wij äre Rättferdige gjorde i
 hans Blodh. (Rom. 5. v. 8. 9.) Men såsom Döden
 kunde omöjneligen behålla Jesum. (Act. 2. v. 24.) Alltså
 är han vpstånden ifrån the Döda / och hafwer theste mehr
 ther igenom förwifkat of om Saligheeten. Ty effter
 wij wordom förlifte medh Gudi / genom hans
 Sons Dödh / then Stund wij ännu wore Ö-
 wänner: Mycket mehr / effter wij äre förlifte /
 blifwe wij nu behåldne genom hans Liff. (Rom. 5.
 v. 10.) Swilken är then som wil fördöma: Chri-
 stus är then som lidit hafwer Döden / ja / han är
 och then som vpwäckt är. Then och sitter på Gudz
 högra Hand / och manar godt för of. (Cap. 8. v. 34)
 Thet Liff och then Saligheet som of i Ewigheet skal
 wederfaras / bewäfer then helige Paulus ganska mär-
 keligen komma af Christi Vpståndelse i sin förre Epistel
 til the Corinthen i fast heela thet femtonde Cap. hwar
 af Summan är thenna: Men nu är Christus vp-
 stånden ifrån the Döda / och worden förstlingen
 ibland them som sofwa. Effter Döden är ge-
 nom en Mennistio / och genom en Mennistio the
 Dödass Vpståndelse. Ty såsom alle döo vthi A-
 dam: Så skola och alla i Christo warda lefwan-
 de gjorde. (v. 20. 21. 22.) Och sammanfogar then H.
 Petrus mycket trösteligen Christi Vpståndelse medh thet
 Himmelska och ewiga Goda som them Trognom gif-
 was skal. Wälsignat ware Gudz och wärs H. Pa-
 ras Jesu Christi fader / som of för sin storra
 Barmhertigheet hafwer födt på nytt / til ett lef-
 wandes

wandes Hopp / genom Jesu Christi Opståndelse ifrån the Döda / til oförgängeligt / obesmittat och owanskeligt Arf: Swilket i Himmelen förwarat är til eder / som genom Gudz Macht / bewarens genom Troona til Saligheet: (1. Pet. 1. v. 3. 4. 5.) Och at thenna Grund ännu otwifwelachtigare måtte vara för oss ligger Paulus thet tridie ther til / at Christus är och åter Leswande worden: Thetta kunde begriplas vnder thet föregående. Christus är vpstånden: Ty då Christus wardt leswande i Grafwen / fölgde ther på hans Opståndelse / så at han intet kunde sägas vpstånden / för än han war Leswande worden. Petrus tager thenna ordning i acht / at han efter Christi Dödh först talar ther om at han är leswande giord efter Andan. (1. Pet. 3. v. 18.) Näst ther efter om hans Nederstygande til Helwetet. (v. 19) Sedan om Christi Opståndelse / (v. 21.) Och wijdare om hans Himmelsfärd och Ophöjelse på Gudz högra Hand. (v. 22.) Sammaledes och Paulus til the Epheser säger först at Gudz samt medh Christo giordt of Leswande / och sedan at han samt medh honom of vpwäckt / (Eph. 2. v. 5. 6.) Icke deste mindre hafwer then H. Paulus ganska bemärckeligen i wår Text lagt thet til at Christus är Leswande worden / och intet vthan Orsaak satt thet efter hans Opståndelse / nembligen at han är så vpstånden / at han intet mehra döo kan vthan ewinnerligen leswer. Wetandes / at Christus som ifrån the Döda vpwäckt är / döör intet mehr / Döden får intet mehr Macht ofwer honom: Ty thet han blef dödh / blef han Syndenne dödh en Gång: Men thet

thet han lefwer / lefwer han GUDI. (Rom. 6. v. 9. 10.) Och thet icke allenast på sin sida / vthan och för of tå han borttaget Döden / och Lustwet och oför gängelit Wäsende framburit i Lijet: (2. Tim. 1. v. 10) Så at wår ewiga Saligheet och fullkomme lige Wäistånd i Ewigheeten ganska trösteligen jamma n fogas medh thet at Christus lefwer och blifwer e winnerliga; Men thenna / effter han blifwer e winnerliga / hafwer ett oförgångeligt Prästers kap. Hwarföre han och kan ewinnerliga saliga göra / them som genom honom komma til GUD / och lefwer altijdh / och beder altijdh för them. (Hebr. 7. v. 24. 25.) Och han sielf tröstade ther medh then halfdöde Johannem. War icke försärat / iagh är then första och then sidste. Och then Lef wande / och iagh war dödh / och sij / iagh är lef wande ifrån Ewigheet til Ewigheet / och hafwer Nycklarna til Helwetet och Döden: (Apoc. 1. v. 18. 19.) Nu såsom thetta alt i wår Christeligh Troo bekän nes och otwifelachtigt hålles at Iesus för of är dödh och upstånden / (2. Cor. 5. v. 15.) Så kan ej annars vara än at ther af och bör i wårt Hierta up wåra ewiga lifsens Hopp. Men then S. Paulus haf wer än mehra och närmare welat stadfästa wårt Hopp medh thenna Grund: At thetta är af HERANOM Iesu ther på skedt / at han skal wara HERRE ofwer Lefwandes och Döda. Och så måste ther af nödwändigdt fölgia. Ehwad wij nu lefwe eller död / så höre wij HERANOM til; Wij hafwe tillförende annmärkt thet GUD; Mannen Lutherus hafwer sedt på thesse Ord / tå han säger Iesus är wår HERRE then

then of hafwer wunnit och förwärfwat medh
 sitt heliga och dyra Blodh / och medh sin ofstyl-
 diga Dödh och Pijn på thet wij skole wara hans
 egne ic. såsom han af Döda vpståndent är: Les-
 wer och regnerar i Ewigheet. Här wore fast her-
 lige och märckelige wåre Troones Låror: Om HERR-
 rans Christi HERwålde / huru thet honom på begge
 Naturerne både på then Gudomelige och Mennsklige
 tillkommer / när han thetta på Mandomens Wågnar
 och så fullteligen hafwer antrådt / nembligen tå han in-
 gången i sina Härligheet. (Luc. 24. v. 26.) Vp-
 högd på Gudz högga Hand / (Actor. 2. v. 33. 36.)
 Öfwer all Förstat öne / Wålde / Macht / Her-
 radome / och alt thet som nämpnas kan; Jcke
 allenast i thenna Werldenne ythan och i then
 tillkommande. Och hafwer all ting lagt vnder
 hans Fötter / och hafwer satt honom församlin-
 genne til ett Husvud öfwer all ting / (Ephes. 1. v. 21.
 22.) och alla tungor skola bekänna / at JESUS
 Christus är HERren Gudh Fader til Abro / (Phil.
 2. v. 11.) sådanne och flere härlige stycken af wår Tros-
 articol, om Christo / kunde af thetta Pauli kraftiga Sluth
 utthföras. Men wij hinna allenast nu korteligen at an-
 swisa huru the Christrognas fullkomnelige Wål-
 stand i ewigheeten / fölgier der af / at the höra
 thenne HERranom til som igenom sådane sine
 Wårck för them är en HERre öfwer Leswande
 och Döda. Så hafwe wij nu thenna Försäkring (1)
 Ab ipsa acquisitione, at JESUS of hafwer genom these he-
 lige Wårck förwärfwat at wij skole wara hans egne.
 Nu är JESU Dödh och Vpståndelse af fast hö gre Wårde
 och

och Wicht; än at wij allenast i detta korta och förgångeliga Lefwernet skola höra honom til/ altså måste ju thenna Uterlösing wara skedd för thet ewiga. Salunda så Paulus wil upwäckta oss at wenta Frelsaressens herliga Oppenbarelse och där på följande ewiga Rike/ så stöder han thenna vår Wentan der på at wij äro Jesu Egendom: Orden äro krafftige. Och wänta thet saliga Hoppet/ och then stora Gudz och vår Frelsaresses Jesu Christi härliga Oppenbarelse. Then sigh sielff gaf för oss: På thet han skulle förlösa oss ifrån all Orättfärdigheet/ och rena oss sig sielfswom ett Folk til Egendom/ thet sigh om goda gärningar beslutar/ (Tit. 2. v. 13, 14.) Saligheeten fullkommas i ewigheeten och til henne äro wij utwalde af Begynnelsen genom Andans Helgelse och samningenes Tros i hwilko han oss kallat hafwer genom Ewangeliem/ til wärs HERAs Jesu Christi heliga Egendom: in acquisitionem Gloriz Domini nostri Jesu Christi, (2. Theff. 2. v. 14.) och än klarare then förra til the Theffallonicer. Ty Gudh hafwer oss icke satt til Wrede; Othan at förwärfwa Saligheet/ genom vår Herras Jesum Christum. Then för oss dödh är: På thet ehwad wij sofwe eller wake/ skole wij lesa wa sampt medh honom/ (1. Tess. 5. v. 9, 10.) sammalunda och Petrus/ I ären igenlöste medh Christi Dyra Blödh såsom medh ett meenlöft och obesmitat Lams. Hwilken försedd war för Werldenes Begynnelse/ men oppenharat i the yttersta Tüderna för edra skull. Som genom honom troom på Gudh: Then honom upwäckt hafwer ifrån the Döda/ och gifwit honom Herligheet: På thet

thet i skullen hafwa Troo och Hopp til Gudh /
 (1 Petr. 1. v. 18. 19. 20. 21.) (2) Ab acquisitionis manifesta-
 tione: Jesu Ryke är icke af thenna Werlden (Joh.
 18. v. 37) Och likwål skole hans Tienare frögda sigh
 för gott Mod skuld. (Elsj. 65. v. 14.) Ty säger Jesus:
 Fader iagh wil at ther iagh är / skola och the wa-
 ra medh migh / som tu migh gifwit hafwer / (Joh.
 17. v. 24) Fördenskuld 2 postlarna påminnandes sigh
 thenne HERrens ornggelige Löfte som så lyder / och
 hwar iagh är / ther skole och mine Tienare wa-
 ra. Swilken migh tienar / honom skal min Fa-
 der ähra. (Joh. 12. v. 26) Kunde och otwifwelachtigt
 säga hwadh the och andre trogne såsom Tienare hoos
 thenne HERREN hade at wänta / så Paulus: Men
 wärt Omgångelse är i Himmelen / tädan wij och
 wänte Frelsaren / HERREN Jesum Christum;
 Swilken war sköpliga Läkamen skal förklara: På
 thet han skal göra honom lik medh sinom för-
 klarade Läkamen / af then Krafft / ther han med
 förnä sigh all Ting underläggia (Psal. 3. v. 20. 21.)
 Ty i ären döde / och edert Lijf / är fördolt med
 Christo i Gldi. Men när edert Lijf Christus
 vppenbarat warder / så warden och I vppenba-
 rade med honom i Härligheten. (Coll. 3: 3. 4.) Pe-
 trus säger: Ta öfwerste Heerden vppenbar war-
 der / skolen I vndsä Härligheetenes owansteliga
 Krono. (1. Petr. 5. v. 4.) Nya Himblar och en nyy
 Jord / wäntom wij effrer hans Löfte / ther Rätt-
 ferdigheet vthi boor. (2. Petr. 3. v. 13.) Johannes be-
 tygar: Seer til hurudana Kärleek Fadren haf-
 wer bewist i of: At wij kallas Gldz Barn. För-
 then-

thenskuld känner intet Werlden eder / ty hon kån-
 ner intet honom. Mine käreste / wij äre nu Gudz
 Barn / och thet är intet ännu vppenbart / hwad
 wij warda skole. Men thet wete wij / när han
 blifwer vppenbar / ta wardom wij honom lufe/
 ty wij så see honom såsom han är. (1. Joh. 3. v. 12.)
 Och thet är Wittnesbyrdet / at Gudh of gifwit
 hafwer thet ewiga Lufwet / och thet Lufwet är
 i hans Son. Then Sonen hafwer / han haf-
 wer Lufwet. Then icke hafwer Gudz Son / han
 hafwer icke Lufwet. (Cap. 5. v. 11. 12.) Jacobus för-
 manar. Så warer nu tolige / käre Bröder / in til
 HERRans Tilkommelse. Si Ackermannen wän-
 ter then kostelige Jordennes Frucht / toleliga bi-
 dandes så lenge han får ett Morgonregn och Aff-
 tonregn. Så warer och I tolige / och styrcke e-
 dor hierta: Ty HERRans Tilkommelse är när.
 (Jacob. 5. v. 7. 8.) Thetta alt flyter af the sidste wåre
 Text Död / och behöfde wij intet mehr thenna Sängen/
 säja til at bewissa the Rättferdigas ewiga Wålstånd
 kommer af Jesu Dödh och Opståndelse / samt ther af
 fölgande Herradöme: Ty wij genom alt thetta höra
 honom til ewinnerligen. Men wij hafwe at jämföra
 medh thetta Språk / thet ofi tilförende sattes emoot af
 Mattheo. Christus säger ther sielf: Gudh är icke
 the Dödas Gudh / vthan theras som Lefwandes
 äro. (Matth. 22. v. 23.) Men här säger Paulus. Chri-
 stus är HERRe både ofwer Lefwandes och Dö-
 da. Nu är wål låt til swara / at medh the Döda
 förstås the som ifrån Werldennes Begynnelse äro döde/
 men skole på yttersta Dagen upstå och åter warda Lef-
 wande;

wande; Medh the Leswande förstås the som leswa
i Christi Tilkommelse hwilka skole förwandlade warda.
Och alla komma för Christo/ effter then Ordning som
Paulus beskriwer. (1. Cor. 15. 52. 1. Theff. 4. v. 16. 17.)
Medh samma Ordasätt säger Petrus/ at Christus är
then som af Gudi tilsticket är / til en Domare öf-
wer Leswandes och Döda. Actor. 10. v. 42.) In-
tet at han then almänna heela Werldennes Doom skal
anställa/ medan the affonnade ännu äro döde/ vthan
alla the i Griffrerna äro/ skola höra Christi Röst/
och the som wät hafwa giordt / skola framgå
til Luffens Opståndelse / men the som illa haf-
wa giordt/ til Domsens Opståndelse. (Joh. 5. v.
28. 29.) I ty wij måste alle vppenbarade warda/
för Christi Doomstool: På thet hwar och en skal
fa/ effter som han handlat hafwer/ medan han
lesde/ ehwadh thet är gott eller ondt/ (2. Cor.
5. v. 10.) Alltså kallas och här Christus en **HÆRre** öf-
wer Leswande och Döda / thet är öfwer alla Men-
nistior ehwad the leswa eller äro döde: Och hade här
Paulus i samma Meening kunnat säga en **HÆRre**
öfwer alla Leswande såsom Mose säger: **HÆRren**
Gudh öfwer alt leswandes Rött. (Num. 27. v. 16.)
Emedan och Christus är **Gudh** öfwer all Ting (Rom.
9. v. 5.) Och Kadren hafwer gifwit honom **Macht**
öfwer alt Rött. (Joh. 17. v. 2.) Men emedan Pau-
lus i thenna wår Text talar både om leswa och om
döo/ och wil gifwa oss en Regla at leswa **HÆRra**-
nom och en Tröst emoot Döden: Therigenom at wij
döo **HÆRranom**: Jämwal at Iesus är dödh/ men
vpsånden och åter leswande/ så wille han och ganska
effter.

eftertryckeligen säga / at Christus är HERRRE både
 öfwer Lefwandes och Döda och jämwäl ther vthi
 bewißes och bepröfjes hans Herrawälde öfwer the Döda
 at han genom sin egen Krafft gör them Lefwande / i
 thet the höra hans Röst (Joh. 5. v. 28) Ty säger
 han sielf: Jagh hafwer Lycklarna til Helwetet
 och Döden / Apoc. 1. v. 18.) Så är nu allena öfrigit
 at låta see huru af thetta: At Christus är HERR-
 re öfwer Lefwande och Döda / fölger såsom af
 thet at Gudh är the lefwandes Gudh / at the trog-
 na efter Döden genom lifsens Bpständelse skola hafwa
 ett ewigt Wälstånd. Jesus i sitt Samtaal medh the
 Sadduceer / hwilka nekade både siälens Odödeligheet och
 Kroppens Bpständelse / tager ett krafftigt bewiis emoot
 them af thet Namn som Gudh sielf sigh gifwer / i Mo-
 sis Tydh / säjandes til honom: Jagh är tins Fa-
 ders Gudh / Abrahams Gudh / Isaacs Gudh /
 Jacobs Gudh / jämwäl at han skulle på Gudz Wäg-
 nar säga til the äldsta / i Israel / HERRREN edra Faders
 Gudh / hafwer syntz migh / Abrahams Gudh /
 Isaacs Gudh och Jacobs Gudh. (Exod. 3. v. 6. 16.)
 Nu wore thesse helige Män längst til förende döde / så
 lifwäl Gudh i Moses och länge efter i theras Barns
 Tydh kallat sigh samma Patriarchers Gudh / så må-
 ste ju entera af theras Deel / nembligen / Siälen äntå
 i samma Tydh lefwa. Ty Gudh kallat sigh intet thess
 Gudh / som ett mehr är til / eller wore ett blott intet.
 Wärdare emedan Gudh genom så klare Löfftes- och
 Förbundz - Ord tillsagt hade / sigh wilia wara samma
 helige Mäns och theras sädz Gudh / (Gen. 17. v. 7.)
 och thet efter Skrifftenes / Bthtydning i äthskillige
 rum

rum är så mycket sagt / at Gudh wille them älska / be-
 skända / och medh Himmelske gåfwor / både til Kropp
 och Siäl wälsigna / och ewinnerligen låta them salige
 warda / alltså följer och at thetas Kroppar skola vpstå /
 ty dem wore Löfsten icke til en deras Deel allena / vthan
 så gifne at the både til Kropp och Siäl skola the vthlofwa-
 de wälgärningar äthniuta / ty både thetas Kropp
 och Andra höra Gudi til / (1. Cor. 6: v. 20.) såsom the och
 på sine Kropp undfanga förbundens Stadfästelse / (Gen-
 17: v. 8. Rom. 4: v. 11.) Aldersföre Patriarcherne sielfwe
 förstodo Förbundet förnämligast om thet Himmelska och
 Ewiga / (Heb. 11: v. 10 16.) dhe woro fuller til Kroppen
 för Menniskior döde / men i Ansende både til Kropp och
 Siäl lefde the för Gudh. Gudh är icke the dödas /
 vthan the Lefwandes Gudh / ty honom lefwa alle /
 (Luc. 20: v. 38.) Sådan Krafftigh Mening hade Jesu
 Swar til Sadduceerne / och en sådan hafwer än jämtwål
 Paulus i thesse ord haft så han säger : Christus är en
 HERR öfwer Lefwande och Döda : Nembligen
 at the Döda icke allenast til Siälen lefwa / vthan och the-
 ras Kroppar vpstå skola / ty Christus är ther på bå-
 de dödh och vpstånden / och åter lefwande / at
 han skal vara HERR öfwer Lefwande och Döda
 han är icke thetas HERR til halfz öfwer Siälen allena /
 vthan han är fullkomligen thetas HERR både öfwer
 Kropp Siäl; och lærer of alt derföre samma Apostel at
 bidia det heela wår Andra och Siäl / och Kropp /
 måtte vara behållen vthan Straff / i wårs HERR-
 res Jesu Christi Tillkommelse / (1. Theff. 5: v. 23.) til
 samma Luffens Vpståndelses och ewiga Saligheetenes
 Hopp / wil han än wårdare styrckia of / då han alt thet-

ta infattar i desse korte ord. Wij höre HERANOM til/ och så han thetta tilförende sätter i thet ottonde Capitlet/ sluter han ther aff at Christus boor i oss och der af införer han åter ett krafftigt Bewijs til Bpständelsen. Om Christus är i eder/ så är wäl Lefamen död för syndenes skul/ men Andan är lifwet/ för Rättfärdigheetenes skul/ om nu hans Andan/ som Jesum upwäckte ifrån the döda/ boor i eder/ så skal och then som Christum upwäckte ifrån the döda/ göra idor dödeliga Lefamen lefwande/ för sin Ande skul/ som i eder boor. (Rom. 8; v. 10. 11) Hwilka ord äro så wichtige at wij låta dem wara the sidste at bewiisa af wår Text the Christrognas ewiga Wålstånd.

Läter/ I af HERANOM ålskade/ thetta nu tiena eder til en så hymnigh och stoor Nyttå både i Liff och Död/ som then H. Apostelen i thesa Ord så han talar både om wår och Jesu Liff och Dödh/ wil meddeela korteligen thet för thenna Gången at anwisa; så märcker jämte then förra här fast grundade Låran om wårt ewiga Wålstånd af Jesu Dödh och Bpständelse/ och så huru wij kunna stadfåsta wår Troos Bekånnelse om HERANOM Jesu/ at han til sin Person är sannan Guld och en sann Meniskia; At honom och så på hans Menisklige Natur Herrawålde tillkommer: At han är til sin dyra Förtienst en allmenneligh alla Meniskiors Återlösare/ såsom han är HERRE öfwer Lefwande och Döde/ af hwilka Ordz fulle och rätta Förstånd/ wij och kunna alla både Nya och Gambla Rättares Wilfarelse/ i thesa Låror tillbaka drifwa och förlåggia/ hwad the tilförne kunde af Christi höga Person/ eller förriigande af hans Förtienst/ eller Förklaring af hans Allmächtige

måchtige och allnämnelige Herrawälde och helige Regimente vpdichtat hafwa. Men then Himmelska Sanningen som i wåre Kyrcior til wår Belysning och the wilfarandes Rättelse predikas/ kan/ så af thetta/ som andre helige Skriffthenes Rum bekräftas/ hwilken Troo wara angelägen/ och at thet goda wij omtala them Troognom wedersfars/ ther om är thetta Pauli Wittnesbyrd/ Ty om wij troo at Iesus är dödh och vpskanden: Så skal och Gudh them som affömnade äro/ genom Iesum framhafwa medh honom. (1. Theil. 4. v. 14.) Wijdare såsom thet första Stycke of underwiste/ huru wij såsom Christne skole lefwa/ ty wij skole lefwa HERANOM/ och intet of sielfwom. Thet andra huru wij måge saliga döo / ty wij döo HERANOM och icke of sielfwom: Alltså lära wij begge deelerne af thet Tredie Stycket/ i ty wij höre HERANOM Christo til: Thetta fordrar aff of en Christeligh Wandel: At wij wandra wärdeliga/ HERANOM til alt Behagh/ (Collof. 1. v. 10.) ty the som Christo tilhöra/ märckier här är samma Ordessätt/ höra HERANOM til / the korsfästa sitt Kött / sampt medh lustar och Begärelse/ (Gal. 5: v. 24.) of kan näpligen någon högre Regla föreskrifwas i wår Christendom/ nembligen: At wår Gambla Menniskia är korsfäst medh honom/ på thet at Syndakroppen skal warda om intet/ at wij icke här effter tiens skola syndenne. Ty then som döder är / han är rättfärdigat ifrån Syndenne / (Rom. 6: v. 6-7.) thet samma: At wij höre HERANOM til/ bereder of och til at wäl affömnas. Ty wij äsumda at komma til thenne HERANOM / at wij skolom blifwa

wa när honom altidh/ (1. Theff. 4: v. 17.) förvthan en
 sådan Beredelse/ kunna wij intet döo i Christo/ som doch
 nödwändigt fodras til en glädiefull Bpståndelse/ (v. 16.)
 Wij hafwe tilforende sedt i någre heligas exempel huru
 dhe hafwa sigh beredt/ hwar til wij än flere sielfwe aff
 then helga Strift kunne hämpta; Paulus skickade sigh der
 til någre Åhr för än han blef dödh/ ty wij wilje icke
 fördölja eder/ käre Bröder/ war Bedröfwelse som
 of weverfaren är/ vthi Asia. Ty wij wore förtrun-
 gade öfvermåttan och öfwer machten så at wij och
 twiflade om lifwet/ och satte of före at wij skulle
 wiserniga döo/ thet skedde förthenstul/ at wij in-
 gen Tröst skole sättia på of sielfwa: Vthan på
 Gudh som vpwacker the döda/ (2. Cor. 1: v. 8. 9.)
 huru han sitt förre Leswerne och i denne Beredelse an-
 wijfar han i samma Capitel: Ty vår Berömmelse är
 thetta: Nem lica wårt Samwetz Witnessbörd/
 at wi vthi Enfaldigheet och Gudz reenheet icke v-
 thi i östligh Wijsheet/ vthan i Gudz nådh hafwe
 wandrat på Werldene/ men aldramåst när eder/
 (v 12.) Trenne gamble Testamentsens Helgon kunne wij
 ännu ihogkomma/ the ther/ enär the närmare sägo döden/
 ej bättre kunde göra sigh redo at döo. HERANOM/ än ta
 the i troone HERANS Saligheet omfattade. Nembligen
 then antå tilkommande/ men nu komne Werldenes Frel-
 sare; Then vthlofwade Messias, then rätta Jolchua, som
 dhe medh samma ord Jesum wyrdade. Patriarchen
 Jacob vthropar på sin Dödsång. HERRE iag wän-
 tar effter tine Hellsö/ (Gen. 49: v. 18) effter tin Jolchua,
 then trogne Frelsermannen Christum; som och den Chal-
 daiske Bthtydningen det förklarar hafwer/ Mose i sin
 Dödz-

Dödsång och sidste Wälsignelse Sång vthwidgar denne Saligheets Tröst til alle trogne Israelliter: Wäl är tigh Israel. Hoo är tin lyke? O tu Folck som igenom HERran Saligh warder hwilken tins Hielps Sköld är / och tins segers Swärd. Tine Fiender stole seela och tu skal tråda in på theras Högder. (Deut. 33. v. 29.) Och thet bästa i Davidz sidste Ord war / at han hölt sig widh then tillsagde Israels Tröst then han kallar sin Klippa. (2. sam. 23. v. 3.) Effter Pauli Ord måge wij medh thesse Trognas Mun och Hierta säja / wij wänta HERran / wij tröste på honom / wij wilja dö HERranom ty wij höre HERranom til / wåre Evangeliske Lärare kunna wij i thetta Rummet intet förtüga / hwad Tröst salig Doctor Lutherus af thetta Pauli Språk sielf sattadt och i ett Breef til en annan Doctor, som tå lägh siuul / honom samma Frimodigheet intalt / Sive vivimus sive morimur, Domini sumus. Imò vere Domini in genitivo & nominativo: Domini in Genitivo; quia ipsius domus, imo membra sumus. Domini in nominativo, quia regnamus super omnia per fidem, quæ est victoria nostra, Deo gratia, & conculcamus Leonem & Draconem; Summa: confidite, ait, Ego vici mundum. **Whwad** wij leswa eller döo så höre wij HERranom til / Ja wij äro och sielfwe HERrar. HERrans äre wij ty wij äre hans Huus ja hans Lemmar. Wij äre och sielf HERrar / ty wij råda öfwer alt genom Troon / hwilken är wår Seger. (1. Joh. 5. v. 4.) Gudi Lof / wij trampe på Leijon och Draken. (Psal. 91. v. 13.) Summa warer wid godt Modh / säger **Jhus** / iagh hafwer öfwerwunnet Werldena. (Joh. 16. v. 33.) Så har och en

rätt Christrogen at glädia sigh af thenna Föreeningh
 medh HERranom Jesu / så aldrabäst / när Kropp och
 Siäl som tilförende varit föreente / skole äthskilde war-
 da ; så behöfwer han at trösta sigh widh thenne seger
 så man medh then yttersta Fienden Döden skal kämpa:
 Sammaledes wil tu nu / Elskelige Christen / hafwa heela
 thenne Text och hwadh här widh enfaldeligen sagt är i
 bättre Minne / så finner tu thet ythi en wacker Bere-
 delse Psalm emot Döden / så tu säja bör: Gudhi
 min Saak heemställer iagh: Så far fort af thetta
 Språk och sägh:

Jesus Kristus min HERre kär!
 För all min Synd Dödh worden är;
 Och migh til gods han upstodh / ja medh sin Blood!
 Helwetis Gödh / sichte han vth.
 Ty lefwer och dödr iagh alltidh!
 Från honom Döden ej skillier migh!
 Om iagh lefwer / eller iagh dödr iagh så tilhör
 Thenne min Frelsare så söhr.

Dhetta skal än mehra / andächtige Siälur /
 blifwa eder en lüfsligh Betrachtelse enär I nu
 wända edor Dron til thesse Ord / och så böja e-
 der Hgon til förestående döde Lekamen / sam-
 manfogandes med begge / eder Hiertan i en G-
 deligh Utancka / besinnen huru thenne salige Biskopen i
 sin Lufztüdh effterkommit thet som här af rätte Christ-
 ne fordras / och huru han än i Ewigheeten äthnüter
 thet goda som wår rätte HERre them meddeclar / som
 honom i Troone kändt hafwa / hans upståndel-
 jes Krafft och hans pynos Deelachtigheet Lük
 warder hans Dödh. The ther och skola komma
 emot

emoot honom i the Dödas Opståndelse (Philip. 3. v. 10. 11.) Wij kunde widlystigt / medh Sanningenes Wittnesbyrd af then salige Her Biskopens Ord och Wandel intyga / at han aldeles i sitt Hierta hade thet fast satt: Ingen af oss lefwer sigh sielfswom / och ingen af oss döör sigh sielfswom: Man behöfde uttet fråga: Hwilkom han ta lefde ty han / för än Swaret kunde följia medh Orden; I sielfwa Wårcket thet bewisse: Lefwe wij så lefwe wij HERRanom: Eller än kortare i samma Meening Christus är mitte Lof. Om man nu skole / beskriwa thenne Troofaste och arbetsamme Läraren för en obekant Färsambling / så wore thet af nöden / at opräkna huru han medh ett godt och fromt Sinne begåfwad / reda i sin Barndoom medh en Gudeligh Bptuchelse och Christeligh Underwåkning ther til anfördes / at han så sin Ungdoms blomstrande Åhr / som then tiltagande manlige Ålder i ett ehybart och enom Christen anständigigt Lefwerne HERranom vposfra skole / thet är efter Pauli Ord / lefwa HERranom: Hans Slit och Åhoga i Scholar / Gymnasier och Academier, i Fädernes Landet och på fremmande Orter / hade och thet Endemåhl at både sielf lefwa HERranom / och thet fatta / huru han och andra så at lefwa / som en wål bepröfwad Lärare i framtijden anføra skole. Guden gaf honom til ett så heligt Opsåth och sin Wålsignelse / at han medh en högh / och i våra Tider och Orter rar Lärdom begåfwadt wardt / til anseelige och swåre Embeter vpsatt / vthi them af then Nådefulle Guden märckeligen styrckt och i en rum Tidh ther medh vphållen: Så at hans Slit och oförtrutne Möda / i många Arbeten är för honom sielf berömlig

römligh / och til många Mennistors andelige och ewige goda nyttig / icke allenast the Wärdt som genom Tryck äro sälunda til folgiande tiders Nutta vthgångne / vthan och the arbeten han i Predikningar Disputationibus, Prælectionibus, Examinibus och någre andre tilfällen anlagt / och thet med så stoor Nütt och Arbetsamheet / at han vthi intet i sådane Embetswärdt någon efftergaf och i thet måste intet hade någon som kunde giöra sig lika. Allt thetta säger iagh / behöfwer man intet vpräkna för eders Kärligheet / hwilkom alt thet som om thenne sal. Her Biskopen siijas bör / reda är bekant / så at iagh på hans Wägnar så kan tala til eder alla: **J** minnas wäl / käre Bröder / wårt Arbete / och wår Möda / ty Dag och Natt arbetade wij. På ihet wij ingen af eders skulle förtunga / och predikadom ibland eder Gudz Euangelium. Thes ären i Witnen och Gudh / huru helgeliga / rättferdeliga och ostraffeliga wij ungingom medh eder som trodden. Som i wetten at wij som en fadher sin Barn hafwer förmanat och tröstat hwar och en ibland eder / och betygat at i werdeliga skolen wandra för Gudi / then eder kallat hafwer til sitt Rike och Herlighet (1. Theff. 2. v. 9. 10. 11. 12.) Hwilka alle hans stadige arbetes och lofwärde embetes Wärdt / thet nogsampt öfwer alt betyga / at han medan han lefde / lefde **H**ERANOM. Men iagh weet at hans Ödmuikheet / så någor skole hafwa weelat säledz til honom thetta i hans Åhöro lämpa / hade swarat. **I**f Gudz Nåd är iagh thet iagh är och hans Nåd hafwer icke säfeng warit i migh / vthan iagh hafwer arbetat mehr än the alle / som för migh i thet Embetet warit hafw

baswa / doch icke iag vthan Gudz Nåd som i migh
 är (1. Cor. 15. v. 10.) Men af then Nåd som Gud honom
 gaf i Christo som en rätt Christi-trogen at leswa / war v-
 than Twiswel thet hwar af han sigh frögdade / såsom
 han och ibland alla Skriftenes Språk thetta medh tröst-
 full Röst hållt vthropade: Men thet migh en Win-
 ning war thet har iag råknadt för Skada för Chri-
 sti skull. Ja iagh råknar thet alt för Skada / emot
 then öfverswinneliga wärs HERAs Christi Jesu
 Kunskap / för hwilkens skull iagh alt hafwer för
 Skada råknadt och håller thet för Träck: På thet
 iagh må winna Christum / och warda funnen i ho-
 nom / icke hafwandes mina Rättferdigheet / som
 Kommer af Lagen / vthan then som af Christi Troo
 Kommer: Nembliga then Rättferdigheet / som aff
 Gudi Kommer genom Troona. (Phil. 3. v. 7, 8, 9.)
 Allt dertfore wij och tilågnandes honom thet Beröm at
 han lesde HERAnom: måge tänckia på hans Wärd
 i troone på hans Arbete i Kärlekenom och på
 hans Tålmodh i hoppet hwilket är war HER-
 re Jesus Christus för Gudi wårdom fader / (1. Thef.
 1: v. 3.) är vthan twiswel det bästa som om en Christen
 kan säjas / och thet i sanning om thenne salige Her Bi-
 skopen bör säjas / här finne wij the Tree Hufwud-Ing-
 der / Troone / Hoppet / Kärleken / (1. Cor. 13: v. 13.)
 at icke någon Död eller wärcklös Troo må tagas til
 Wittnesbyrd / så talas om Wärd i troone: Så war
 hoos thenne salige Biskopen en wärkande Troo: Ty så-
 som han medh en ganska fast Förtröstning fattade Prel-
 sermannen Jesum: Thet är Gudz Wärd / sade Je-
 sus / at i troon på then han sandt hafwer / (Joh. 6:

v. 28.) Alltså war han och them Trognom til **Efftera** synn i **Ord** / i **Umgångelse** / i **Kärleek** / i **Andanom** / i **Troone** / i **Kysstheet** / (1. Tim. 4: v. 12.) kärleeken skall ej wara luum / vthan här talas om Arbete i Kärleekenom : Så war den sählige Her Biskopen arbetsam i en rätt Kärleek / at älska / ähva och wyrda Gudh / medh yppenbar Gudztienst / i den H. Mattwardsens tidige Bruuk / i Gudelige öfningar medh dhe sine i böner och Läffningar / och at tiena andra med sine Arbeten / at hielpa andra medh sin Förmäßgo / säsom många torfftiga ännu widh hans Fränfalle ihogkomma / och bewitna ; in summa han wiste det wara Huswudsumman af Budet / Kärleeken af ett reent Hierta / och af ett godt Samweet / och af en ofkrymtat Troo / (1. Tim. 1: v. 5.) En-teligen är och Hoppet dhe Christinas Dygd och Styrckia / men at thet motte wäl grundas / så moste thet stöddias på HERren Jesu Christo ty han är wärt Hopp för Gudi warom Fader / ja Heligheetenes Hopp / (Col. 1: v. 27.) Men at thet måtte wara bepröfwat / moste Tolamodh wara i Hoppet. Ibland hwarjehanda som den sählige Her Biskopen vthstä och draga moste / tä han i sine Ungdoms Uhr medh mycken Beswärligheet arbetat sigh igenom ; sedan i embeterne thet Förtreet som thenna onda Werlden hafwer medh sigh och i största mått skänker Christi Tienarom / der vthinman hans Tolamod i Hoppet är mycket öfwat wordet / han och i alt thetta berömt sigh af det hoppet som wij hafwe til den Herlighet som Gud gifwä skal / och icke thet allenast / vthan och berömdt sigh i Bedröfwelsen / wetandes at Bedröfwelse gör Tolamod / och Tolamodh gör Förfahrenheet / Förfahrenheet gör Hopp : Men hoppet

hoppet låter icke komma på stam. Ty Gudz Kärlek är vthguten i vår Hierta / (Rom. 5: v. 2. 3. 4. 5.) af det han sålunda tesde HÆRranom: Kunde eff eller annat fölgia / än at och döo HÆRranom. Temte en sådan Christeligh Wandel war honom esomofftast tilfalle til nyttige dödz betrachtelser / så at döden blef honom en Winning emedan Kristus är hans Lijf. Gudh förlante honom en wacker Alder / och sålunda i Anseende til tiden låter honom i Alderdomen komma til grafwa som en Swette = Kärwa införd warder i rättom tydh / (Hiob. 5: v. 26.) men och i detta Lyckosam / at han intet igenom en altförlångsam Sjukdom plägades / doch i någon tydh wäl fick bereda sig til en saltigh Hådansfärd / och det äfwen i then tydh / som vthi wåre Christelige Församblingar betrachtas Christi Pijna och Dödh / sampt der på folgiande segerfulla Opståndelse såsom hans utwalde Text, Kristus är der på dödh och vpstånden: Honom theste trösteligare påminte / och wij af Personalierne warda hörande / huru han i Passions Tiden / så med Guldelige Öfningar / som medh tätt then H. Nattwardsens begående / i Sjukdomen förkunnade Jesu Dödh / och hoos sig thest wärdige Minnelse vpwakte / åstundandes reda föruth at hålla Påska i Himmelen / såsom och Gudh honom hörde at tå Påskehögtiden här i wåra Christelige Församblingar led in mot Endan / tå begyntes hans Påskefrögd i Himmelen af thet Himmelska ösprade Bröd / thet fördolde Manna. Effter Christi Ord til Biskopen i Pergamen: Then ther winner honom wil iagh gifwa äta af thet fördolda Manna / och wil gi wa honom ett gode Wittnesbyrd / och med thet Wittnesbyrd ett nytt Namn bestrifwit / thet ingen känner / vthan then thet får. (Apo.

far. (Apo. 2. v. 17.) I så Mätto kände theenne sal. Biskopen
 hoos sig i selswa Döden/ Christi Vpståndelles Krafft/ och
 kunde befallandes sig Iesu i fast Troo säja/ effter tu och
 vpsländen äst/ skal iagh i Graswen ey blifwa tin
 Himmelsfärd tröstar mig måst/ Dödzfruchtan kan hö
 fördrifwa/ och hwar tu äst/ tyt förer tu mig/ at iagh
 må ewigt blifwa hos dig/ ty far iag nu hada med Glä
 die. Nu hafwe wij ingalunda at twifla om hans fulkomli
 ge Wälstånd i thet Ewiga i ty han och så otwiflachtigt sielf
 altjdh medan han lefde/ och ju måst när han skulle döo/
 där om aldeles war förwifad/ enkannerligen af thet herli
 ga Krafftspåret. Så älskade Gudh Werlden at han
 vthgaf sin enda Son på thet at hwar och en som
 troar på honom skal icke förgås vthan så et ewinner
 ligt Ljuf/ (Joh. 3; v. 16.) Och emedan wij uter tunna begriipa eller
 beskriwa then outhäneliga Frögd och Herlighet honom reeda gifwen är/
 så måge wij ibland annan Saligheet som honom nu wedersares/ och han se
 dan i ewigheet fulkomligen skal niuta/ bekänna honom ju wisserligen tilhö
 ra/ denna nådige Kallelse af sin Iesu den Almæchtige H. Eren öfwer lef
 wandes och Döda. Ach tu gode och trogne Dienare öfwer en
 ringa Ting hafwer tu warit Trogen/ iagh skal sättia tigh
 öfwer mycket/ gack i tin H. Xres Glädie/ (Matth. 25; v. 2.)
 Gudh warder af nåde medh rät Tröst hugswalandes samptlige af thetta
 Dödsfall bedröfwade och medh sin Faderlige Ömsorg wårdandes the nu
 Wärd- och Faderlöse: Hwar om wij hans Guddomelige Nåd åtalle. I
 råtte Christtrogne/ låter detta nu förklarade Språk/ den salige Biskopens
 lära och hans Exempel, hoos eder gälla at lefwa wärdeligen H. Er
 ranom/ så skole i alligen döo H. Erranom och ewinnerligen
 wara när H. Erranom/ hwillet alt of för Iesu skuld/ som för of
 är Dödh och vpsländen och åter lefwande worden/ för äne
 Gudh wär läre Himmelske Fader tilläta medh Sonen och then H. And
 en Ewigh sanner Gudh/ Höglöfswat i Ewigheet! Amen.

P E R S O.

Nobelangande denne saligh Herr Biskopens Lef-
 werne och Wandring här i Werlden/ så oansedt
 han then således hafwer berömmeligen stålt och
 fordt/ sampt en så läfswärdig Thogkommelse effter
 sigh lemnat/ at thet alt för fåå (så inn som vthom
 Fäderneslandet) kan nu mehra vara okunnigt; och man
 i anseende ther af kunde hålla före/ at onödigt vara/ medh
 des vprepande thenne Förnehme och Christelige Försam-
 blingen at vprehålla; doch lyfkwäl på thet then Lästige och
 Christelige Blågsfeden och Sedwanan widh the salige af-
 lednas Begräfning och Jordefärd må warda fölgd och
 effterlefwad; ty wil man allenast i största Kortheet/ then
 salige Herr Biskopens Födelse/ Luffzlopp/ och omsijder
 salige Hådanfärd hafwa förtaidt och vprepat:

Han är födder til thenne Werlden Anno 1617. dhen
 24. Decembris, om Natten för Juleafton/ Klackan 2.
 vthi Småland/ Wexjö Stiftt/ Understa Sochn/ och
 Brogårdh/ af Christelige/ Ehrlige/ och Hederlige Föräl-
 drar; Hans Fa. er war then Ehreborrne och Wälach-
 tadh **SWEN ENEWARDSON**/ Jernhandlare then
 Tiden emellan Sunnerby och Gndinge Håradh vthi
 Skåne/ hwilkens Fader **LEWARD JON-
 SON**/ bodde i Färtorp i samma Sochn; Hans
 Färfaders Fader war Wyrdigh och Wällårde
 Herr **JONAS** i Angelstadh/ fordom Kyrcioherde
 ther sammastådes; Hans Faarfaders Fadersfader
 war en förnämligh Handelsman i Helsingborgs
 Stadh vthi Skåne/ Bördigh af Engeland och
 Adeligh Stamma. Hans Moder war then Ehrebor-
 na/ Gudhfruchtiga/ och Dngderijka Matrona, Huströ

MARGRETHA NILES Dotter i Broogården/ Född och härkommen af en gammal Prästerligh Slächt i Understa/ och Wästerwytt i Östergötland. Hwilka bägge Hans salige färe Förältrar/ hafwa straxt effter then naturliga Födelsen/ i nästföljande Julehögtidh/ nembligen om S. Stephani Daggh lättit honom komma til Doop; men Christi- nades Anno 1618. om Nyårsdagen/ af Pastore då för tiden i Understa/ Dn. ANDREA Osangio.

Anno 1626. hafwer hans äldre Broder NICOLAUS SVENONIS begynt först at läsa för honom.

Anno 1627. vthi Majo hafwa Hans salige R. Förältrar hafft honom til saligh Herz **MERODIS** Enckie. Fruu på Brusarp/ til at informeras af samma Præceptore, som hennes egna Barn informerade.

Samma Åhr vthi Julio reeste thenne Saligh Herz Biskopen medh sin Salig äldre Broder Nicolao, som hade freqventerat i 3. Åhrs Tidh i Wexiö Schola, och 1. Åhr i Calmar Schola, til Calmar; och bleff då introducerad ther af då warande Rectore Mag. Magno Alandro, ther han ock freqvenderade vthi 12. Åhrs Tidh/ nembligen in til Anno 1639. vnder Twenne Præceptorer; Nembligen Olao Marelandro, som sedan blef Pastor i Säbn vthi Östergötland/ och Petro Jonæ Knapulandro, sedermera Pastor i Wehleby på Öland/ vndandagandes Hans saligh Broders dagelige information vthi Herberget; hwilken **HERREN** Gudh kallade til sigh förmedelst en stark Pestilentia, då Scholan stodh i Gerklösa på Öland/ Anno 1632. dhen 11. Septembris, och wardt ther sammastådes hederligen Begrafwen af Rectore Scholæ, salig Mag. Nicolao Holgeri Catonio.

Anno 1639. vthi Septembri reeste thenne saligh Biskop

Bisshopen ifrån Calmar / för then åter grasserande Pestilencia Skull / heem til sine fiäre Föräldrar i Sunnerbo ; och samma Höst vthi Novembri til Werio / hwarest han blef introducerad i Scholan, af då thet warande Rector Scholæ.

Men samma Åhr vthi Januarii Månadh flyttes Werio Schola för Pestilencien Skull til Lefart: samma Tidh fick och Rector Scholæ i Werio Kongl. Fullmacht at blifwa Professor här weid Åbo Academia / som Anno 1640. dhen 15. Julij bleff af saligh Herz Kongl. Drotzen / Högwälbörne Grefwe PER BRAHE, på Kongl. Mat:z Allernådighste behagh och Befalning inaugurerad.

Anno 1640. vthi Septembri fölgde Salig Herz Bisshopen då Magiltrum Michaelem Wexionium, confirmatum Professore, och sedermera Assessorem vthi dhenne Kongl. Håff Rät / W. lborne Michael Guldensolpe til Åbo / dher Academien war nyß vprättad: ifrån hwilkens instauation han war in Augusto heemkommen / at låtha Begrafwa sin saligh Swärfader / Mag: Nicolaum Crucimontanum, Pastorem och Präpositum i Allgußboda / och efter thet Begrafning blef straxt reesfärdigh medh sin fiäre Hustru / och två lilla Dotter Susanna (hwilken sedan bleff hans Högwärdigheet fiäre Matka) som två tregge Åhra gammal war / at reesa til Furland tilbakas igen / och kommotil Åbo samma Åhr dhen 27. Octobris. Efter några Dagar blef han deponerad.

Anno 1644. dhen 29. Maij blef hans högwärdigheet examinerad vthi Philosophia, och ehrtånd Wärdigh at taga Gradum thet vthinna.

Anno 1645. Disputerade han pro Gradu in Philosophia, sub Præsidio då warande Professoris, Mag. Michaelis

elis Vexionii, proponerandes Breviarum Philosophicum; sedan han tillförende hade til Proov disputerat publice en gång de Prudentiâ Civili; hvilken disputation han selff skreeff; och thernäst de Appetitu Sensitivo domando.

Anno 1646. reeste han til Upsala/ och disputerade de Virtute Heroica in Mense Junio. Samma Åhr reeste hans Högwyrdigheet heem til sine fære Föräldrar/ och kom tht in Septempri.

Vthi Novembri valedicerade han sine fære Föräldrar/ och reeste til Calmar.

Anno 1647. Reeste hans Högwyrdigheet ifrån Calmar/ til Stockholm/ och dädan til Åbo; hvilken reesa sin fullbordan fick Fierde Daggh Påska; då han af hans Högwyrdigheet Heri Bistopen Saligh Magist. Jsaaco Rothovio blef intagen vthi hans Huus/ at informera hans yngsta Son/ sedermera Kongl. Secreterare, twälborne Jonam Rothof/ men nu hoos Gudh saligh.

Den 4. Majij 1647. Magistrerade hans Högwyrdigheet/ och Ehrtiändes Wärdigh at vndså supremum Gradum in Philosophia.

Dhen 11. Septembris Disputerade han i Åbo de Vigilia & Somno, Respondente Jsaaco Dumero.

Anno 1648. dhen 4. Martij. Disputerade han de Axiomate in genere, Respondente Jonâ Rothovio, och samma Åhr dhen 31. Majij, disputerade han de Actione Morali.

Sampt näst therefter vthi Septembri, Reeste Hans Högwyrdigheet til Upsala igen/ medh sine Disciplar, Jonâ Rothof, sampt Johan Plaghman, nu Häredzhöfdinge/ Ehrenrooth/ ther hans Högwyrdigheet fördrögde i Tre Åhrs Tidh

P E R S O N A L I A.

Tidh/ och hafwer han hållit årbställige Collegia Philosophica; såsom in Eloquentiâ, Physica, och Metaphysica, samt Logica. Tre gånger disputerade ther sammestâdes proprio præsidio, de legitimâ Vocatione ad munus aliquod in Republica: De vitiositate morali, Respondente Jonâ Rothovio. Item, de Notitiis Naturalibus.

Imedertidh vthi Upsala anlade hans Högtyrdigheet sina studier vppå Arabiska och Syriska Språker; samt opponerade och responderade publicè och privatim Hebraicè; hade ock Collegium Theologicum hoos Professores Theologiae.

Vthi Lingvis vnder Professoren Laurenbergio, och Adjuncto Magistro Andrea Ajalino. Vthi Theologia vnder Doct. Terfero, och Doct. Carolo Lithman.

Anno 1650. kom tenne Sal. Biskopen medh sin Discipel Jonâ Koothof tillbaka igen til Ubo. Och emedan han hade bekommit Stipendium af Salig Herz Kongl. Rådet och General Ammiralen, Högwålborne Herz Carl Gyldenhielm, af Carlbn Råntor vthi Upland; hvarsföre skändade han sigh tillbaka igen åth Stockholm til then salige Herrens Frw/ Högwålborne Fru Christina Ribbing; Valedicerade altså, salige Herz Biskopen Mag. Jsaak Rothovio dhen 16. Octobris, och kom sidst vthi Novembri til Stockholm / widh Drottning Christina Kröningz tidh; hwarest hans Högtyrdigheet förbleff öfwer Julehelgen på Carlsbergh/ hoos Högbenelte General Ammiralens Enckie Fru/ för en Håff-Predikant/ efter vndfången veniam Concionandi af Episcopo Wexionensi, salig Doctore Johanne Staleno: **I**n hans Excellenz Herz General Ammiralen war nu Dödh bleswen samma Åhr dhen 7. Martij.

P E R S O N A L I A

Anno 1652. Dhen 10. Februarij parenterade hans Hög-
wyrdigheet öfwer Salig Herz General Ammiralen; Hög-
wälsborne Herz Carl Gylldenhielm/ publicè vthi Gymna-
sio och Synodo Strengnensi, imedlertjdh war hans Hög-
wyrdigheet på Sundbyholm hoos Högbenälte Herres
Enckie Frw stadigt in til dhen 1. Martij, hållandes hwar
dagh Böön/ och Predikade Söndagar och Helgedagar.

Dhen 1. Martij. Valedicerade han Högbenälte Fru Christi-
na Ribbing, tefkommandes af henne reese Penningor / och
8. Dagar ther effter kom han heem til sin fiäre Moor; som
då war Enckia blefwen; hoos hwilken han war tilnppet
Watn/ och Predikade några gångor i Annersta Rnctia.

Först vthi Majo valedicerade hans Högnrdigheet
sin fiäre Moder/ Sønkon/ Slächt och Förwanter/ be-
giftwandes siab til Insklandh/ (reeste öfwer Drefund til
Helsingbör) sedan reeste han til Kiöpenhamn ther han
någon Tjdh färdroge/ och imedlertjdh gick up i Aca-
demien. Reeste och så i medertjdh öfwer til Malmö
emedan ther war en Fårkäst/ som war hemma i Stral-
fund; men såsom samma Fårkost war gången til Segels
Dagen tilförenne/ nödgades han sigh til Kiöpenhamn
igen begifwa medh en Hållandz Jacht. Omfjeder kom
han på ett Skep/ som war hemma i Lübeck/ seglade
så vnder Möen om Natten vthi en stor Storm;
andra Dagen finge dhe Landkjenning. När han kom til
Lübeck/ war han wa siuct af Torr wärck. Sedan effter
några Dagar reeste han til Wismar. Ifrån Wismar ree-
ste han medh Fohrwagn til Rosock, hwareft han och hör-
de Theologos. Ladan toor han äch Wollgast, Stroblsundh,
och Gripsvaldb; hwarifrån han kom ushi sölie medh
Twenne Strålsundske Kiöpmån/ och reeste igenom Anc-
klam

klam / och omsjider kom til *Stettijn*, hwarest han fördrögde 8. Dagars Tjdh. Sedan fortsatte han sin reesa til *Wittenberg*, kom alltså Siöledz igenom *Aderströmmen / Oderburg* och *Gars* / item thet fasta *Costrini* *Brandenburg* / omsjider til *Franckfurt an der Oder*; där en *Calwinist* *Academia* är; (hwarest han hörde *Reichelium* läsa publicè, *williandes* refutera salige *Doctoris Menzeri* *Exegesi* in *Augustanam* *Confessionem*.) Tiddhan reeste han til en lüten Ort *Hamburg*; Sedan kom han åter på *Floden Spree* til *Cöln an der Spree*, och til *Berlijn*, *Hufwudstaden* i *Mark-Brandenburg*. Dadan gick han til *Wittenberg* 10. Mijhl öfwer en Skogh / hwilken kallas *Flemming*.

Dhen 8. Augusti samma Åhr om *Ufftonen Kläckan* 5. som wären *Söndagh* / kom han til *Staden Wittenberg* i *Sachsen* / (och gick til *Käst* första Åhret i *Communitet*;) men the andre *Tuu* Åhren hoos salige *Doctorem Johannem Scharffium*.

Anno 1652. vthi *Septembri*, reeste han som snarast til *Staden Hamburg* / medh saligh *Petro Pelicano* *Ostro-Gotho*, effter sin *Wexel*; och besökte i medlertjdh dheße *Städer / Serbst*, *Magdeburg*, *Luneburg*, och i återfärden *Helmstadb*, ther en *Academia* är / item *Brunsvyk* och några flere.

Dhen 1. *Novembris* kom han tilbakas igen til *Wittenberg*. Dhen Tjdh hade han *Collegium Theologicum* hoos *Doctorem Calovium*, och *Predikade* vthi *Slåth Kyrckian* på *Tyska Tungomåhlet* / vthi saligh *Lutheri* *Cancel*, af *Luc. 21: 36*. Och *disputerade* vnder alla *Syra* *Theologis Ordinariis*, nembligen I. de *Apparitione Filii Dei* in *Vet. Testamento* vnder *Doct. Iohanne Scharfio*. II. De *mente Beati Augustini* de *Prædestinatione*, vnder *Doct.*

PERSONALIA.

Doctore Abrahamo Calovio, beggde emoot Regio - montanos och Helmstadienses Syncretistas. III. De Intentione Ministri Sacramentum conferentis, contra Pontificios, vnder Doctore Johanne Meisnero. IV. De Cœna Domini vnder Doct. Andrea Kunado, contra Calvinianos. Studerade han altså i *Wittenberg* ifrån dhen 3. Augusti Anno 1651. in til dhen 13. Januarij, Anno 1654.

Anno 1654. dhen 13. Januarij, gick han medh sin Cammerat/ Georgio Copiandro ifrån *Wittenberg* Kläckan 9. om Morgonen/ genom en Fläck *Kembergh*: andra Dagen reeste dhe igenom en Fläck *Diben* benämnd; hwarest många Fål slachtingar äro håldne, emellan dhe Swenske och Kenjerlige i förra Tidder.

17 Januarij reeste han til *Hall*, ther Salt kokas vppå ett konstigt Sätt.

Dhen 18. Jan. kom han til *Eisleben*, ther som saligh Doct. Lutherus född war. Thenne Stadh berättas Twå gångor af Jesuiterna förbrändt wara; men thet Huset/ hwar vithi Doctor Martinus Lutherus födder war/ genom Gudz förshu förskonat wordet.

Dhen 22. Jan. anlende han til Staden *Erfurt*, ther och en Academia är.

Dhen 24. Jan. besåg han Staden och Slottet *Weimar*.

Den 25. kom han til Staden *Jena*, ther sammaledes en berömligh Academie är.

Dhen 28. Jan. reeste han til *Naumborg*, och dådan

Dhen 29. dito, til *Lytzen*, dher Höghstsaligh Kongl. Maj:tt Gustavus Adolphus, Glorwürdigast i Aminnelse/ vithi sin glorieuse Dödh Victoricerade öfver dhe Kenjerste Anno 1632. dhen 6. Novembris.

Sedan reeste han igenom *Leipsigh*, tillbaka igen/ genom

genom theße Fläcker / *Würtzen, Luppen, Ottern, etc.*

Dhen 1. Februarij, kom han til Staden *Meissen*.

Dhen 2. Febr. kom han til Churfursteligh Residenthet i *Saxen* / nembligen *Dresden*. Och

Dhen 4. Eebruarij, til *Grilleburgk*, sampt

Dhen 5. Febr. til Staden *Freyberg*.

Dhen 8. Februarij, reeste han igenom Staden *Weisenborg* och *Lichtenborg*: (räfnas en Inst Mähl längh) *Frensen, Neystedt*.

Dhen 10. Februarij, Ankom han til Staden *Deblitz* vthi *Behmen* / ther badade han vthi thet warma Badet / hwarest sudande Wath kom springandes vp vthur *Jorden* om kallaste Wintren; Sedan reeste han igenom dheße Städer / *Labascitz, Melmin, Bodina, och Welber*.

Dhen 17. Februarij, ankom han til *Hustoud* Staden i *Behmen Praag*; dher en Bemist Bonde förde honom in genom 3. Wachter / fördold vthi ett Kornloß / och dhen första Wården beghnte fråga effter hans Pass; hwarföre nådgades hon at sötia annat Logement för the Catholistles skul. Vppå dhen stoora Steenbryggan öfwer *Elfwen* emellan dhen lilla och stoora sidan; stod *Jungfru Mariæ* Beläte förgylt medh *Christi Crucifix*; hwarest war fabrigit komma förbi; ty ther hölt Wacht / at alla skulle knäböja / som gingo förbi; hwarföre stälte han sig på en Stöda ståendes / och gaff acht vppå dhem / som Fiskiade i Strömmen / och när Folcket strömnade fram / skyndade han sig förbi in i Staden / vthan någon wydare ansigtningh.

Dhen 18. Februarij, anlände han til en Stadh i *Behmen* / *Pilsen*; och sedan genom Staden *Beram*.

Dhen 22. Febr. til *Regensburgk* vthi *Behern*; tå

Kröntes Ferdinandus VI. til Konung/ och kallades Rex Romanorum & Germaniae.

Dhen 1. Martij, ankom han til *Altorf*, thet en Academie är / och Doctor Königh då war Primarius Professor.

Dhen 3. Martij, besåg han Schnette, Judarnas Synagoga, och fick dher någon vnderrättelse om Rabbinernas Skuf-styl/ sampt fick dher ett stycke *Matra/* osyrat Brödh; sedan kom han til en *Glic / Lauff*.

Dhen 5. Martij, war han vthi *Nürnberg*, och

Dhen 8. Martij tilbakas til *Altorf*, hörde thet Doct. König disputera de Resurrectione Mortuorum.

Dhen 10. dito, anlände han til *Amberg* i *Pfalz/* och kom sedan

Dhen 11. tillbaka igen til *Regensburg*.

Den 13. reeste han neder åt *Ungern/* genom *Floden Donau/* och kom til *Straubingen*, och til *Staden Passau* wedh *Donauströmen/* på *Söder* sidan/ alt medh *Caner*.

Dhen 16. ankom han til *Wien* i *Hter-Rätte*; widh samma *Tidh* kommo några *Turkeska* Köpman til *Wien*, som woro hemma wedh *Constantinopel*, *Turkeska* Kersarens *Residens* *Stadh/* som hade lastat några *Fabrickar* medh *Jernwahrer*; th resolverade han sig at följa them medh åth *Donauströmmen/* hwilket the och effierlato; men woro vthan *Brödh* i 3. *Dagar/* effter ingen boor när wid dhen *Turkeska* *Gränzen/* vthan allenast vthi *Städerne*; men omsider gaff en af *Köpmennerne/* som war en *Catholik*, honom något *Wijn* och ett *Brödh*; hwilken *Köpman* talade *Latin* medh honom.

Dhen 22. Martij kom han åter medh *Turkeska* *Köpman* seglandes til *Huswudstaden* vthi *Ungren /* *Preß-burck*

PERSONALIA

burck, som kallas uppå Ungerst Mähl Pofon; Sedan seglade han medh samma föllie vth medh Dön Celokea, förbt̄ theße Städer i Ungren / Somara, Raab, Ofen, och några flere.

Dhen 24 Martij, som war om en Långfredagh / kom han til Comorra, twedh Turkiske Gränsen; en Stadh medh 5. Rector och 5. Religioner vthi / Rnst / Turkisk / Catho- list / Calvinist / och Lutherst.

Dhen 25. Martij, tillbaka til Colokensi.

Dhen 26. som war Påstodagh / reeste han alt fort / och

Dhen 27. Martij, tillbaka til Pressburg, många fahrlig- heeter förbt̄ / sampt

Dhen 29. Martij kom han på nytt igen til Wien.

Dhen 30. Martij, reeste han til Carnerburgk, sedan genom theße Fläck / Krembs och Stain. Och så gick han några Dagar långz äth Donau tillbaka / och gick omsider öfver Strömmen in i Bejern.

Dhen 8. Aprilis, kom han til Braunou i Landt- Bejern / reeste så genom Mosburck.

Dhen 12. April. kom han til Ingolstadh i Bejderland / ther och en Academia är / Landsbuut förbt̄.

Dhen 15. April, til Augsburg i Swaben.

Dhen 19. April. til Ulm i Swaben / och

Dhen 21. Aprilis til Reitlingen, hwilken war then första Stadh / som skref vnder dhen Außburgiske Be- kennelsen!

Dhen 22. ankotn han til Tubingen; hwarest är en godh Academia, och ther hörde han Doct. Tobiam Wagnerum Disputera de Sacra Scriptura.

Dhen 25. April. kom han til en Fläck Rateburg.

Dhen 26. Apr. til en *Flåck Horb* benämnd/ sampt

Dhen 27. ejusdem, til *Freijdestadth.*

Dhen 28. April. til *Serasburg*; och kom dher ihoop medh Höghwürdige nu för *Löden* warande Archi-Episcopo, Herr Doctor *Oloff Svebelio*, som då Præceptorerade för Herr *Gnllensstiernan*/ dher också en namfunnigh Academia är i samma Stadth.

Dhen 6. Majj, valedicerade han *Serasburg*, och reeffte

Dhen 8. Majj, til *Freiburg*; hwarest ock en *Päwist Academia* är.

Dhen 10. Majj, kom han til *Basel* vthi *Switserlandh*; ther jemwål en Academia är; sampt

Dhen 18. Dito, genom Förstemdomet *Baden* / *Bri-fak* förbñ/ til *Staden Durlack*.

Dhen 19. Majj, kom han medh plag och möda/ för *Krigz* sälcket/ *Philipsburg* förbñ/ widh *Reinströmen*. Och

Dhen 20. Dito, til *Heidelberg*, ther *Curfurstens Academia* är.

Dhen 21. Majj, som war helga *Trefaldigheetz* Söndagh/ då kom han til *Worms*, dher saligh Doct. *Martinus Lutherus* disputerade emoot dhe *Catholiske*/ vthi *Reffser Caroli V. Närwaro*.

Dhen 24. Majj, til *Meintz* wedh *Rheinströmen*/ och

Dhen 25. til *Franckfurt Ammain* ther fuller *Magistraten* är *Lutherst*/ och thet måste *Borgerkapet*; men ther är och en *Catholisk Ryrckia*/ och thet *Keiffserlige Wahl Capel*.

Dhen 27. Majj, ankom han til *Giesen* vthi *Lands-Hiffen*; hwaresten Academia *Lutherana* är/ ther han hörde *Doctorem Haberkorn* disputera publicè de *Ecelesia*.

Dhen 30. Majj. war han vthi *Marpurg*, 3. *Mijl* dher ifrån

ifrån / och så Landt-Hessen af Casel; Hwarest jämtväl en Academia är.

Den 2. Junij, vthi Cöln am Rhein/ ther Academia Catholica är. Rariteter föregifvas ther äthstillige/ i Synnerheet reliquiar af the 3 Konungar/ som kommo af Osterlandhen til Betlehem. I samma Stadh begynte hans Höghwirdighet at twara något opalligh; men sedan medicinerade han/ och blef således genom Gudz Hielp andra Dagen frist igen.

Den 6. Junij Kom han genom Cleven til Abronsbeem i Hollandh; och.

Den 8. Junij, til Utrecht, ther Academia är; och sedan til Leiden i Holland; hwarest ochsä Academia är; Ther hörde han Coccejum disputera de Potentia Scripturæ ad convincendum Hæreticos. Några Dagar thereffter kom han til Amsterdam, seglandes öfwer Harlemer Meer: Lå hade han reest 500. Mähl Wägh/ sedan han droog ifrån Wittenberg, mehrendeels til Fooß.

Den 15. Junij, kom han medh en Hollandz Bojorth/ Gluckstadt, Stade, och Brebmen förbi/ til Hamburg igen; sampt

Den 20. Junij, til Lybeck igen.

Den 29. Junij, Reeste han på ett Skiep ifrån Lybeck til Calmar den 7. Julij.

Den 15. Julij, kom han til Wexiö.

Den 16. Julij, blef han wigder i H. E. Krans heliga Namn til thet heliga Predykto Embetet i Wexiö Doomskyrckia af saligh Biskopen/ Magistro Zacharia Lundeborgio.

Den 20. Julij; Kom han Heem til sin käre Moder i Annerstadh/ och predykade ther första Gången effter Ordinationen.

Den

PERSONALIA.

Dhen 5. Augusti; valedicerade han sin fåre Moder; och kom

Dhen 20. Augusti til Sundbyholm i Södermanland / och helsade på sin Befordrerka och Frw / Högwålborne Frw Christina Ribbing, af hwilken han genom Wexel hade haft sitt Underhold i Tyskland på sin erde Abret; I medleritid war han bemelte Frwns Hofpredikant til S. Michaelis Tjoh.

Dhen 30. Septembris; Kom han medh then salig Frwn til Stockholm; men Högberålte Frwn Logerade en half Wjöl ifrån Staden; ther han också predikade / och Gudztiensten uphölt til den 5. Novembris; då han hölt sin Valeß Predikan. Och

Dhen 5. Octobris Fick han Konglig Confirmation på Professionem Eloqventiæ här wthi Åbo Academia.

Dhen 17. Novembris reeste han ifrån Stockholm äth Åbo på en Skuta. Och

Dhen 17. Decembris Kom han til Åbo / som war en Söndagh / Kläckan tree om Affronen.

Anno 1655. den 6. Februarij, wardt han introducerad til Professionem, och hölt sin Orationem Introductoriam medh stoort Beröm.

Anno 1655. den 29. Septembris, som war S. Michaelis Dag / stodh hans Brölopp; medh Wålborne Jungfru / Susanna Gyldenstolpe (mit wthi pestilentie Tjden) nu i Särigen hans qwarlemnade Wata.

Anno 1660 den 13. Aprilis, blef han igenom Kongligh Fullmacht kalladh til Professionem Theologicam.

Dhen 15. Decembris disputerade han publicè de Justificatione pro Introductione, Respond. Nicolao Liungbergio.

Dhen

Den 18. Septembris introducerades han til Professionem Theologicam, och hade Orationem de Incarnatione Filij DEI.

Den 25. Septembris begynte han läsa publicè Locos Communes Theologicos.

Anno 1661. den 1. Maij, antogh han Pastoratet i Lundo Sochn.

Den 31. dito. Disputerade han publice pro Gradu Doctoratus in Theologia, de Spiritu Sancto; Respond. Magist. Johanne Alano. Opponentibus för Middagen Magistro Jacobo Flachsenio, & Magistro Petro Laurbecchio. Och efter Middagen opponerade saligh Biskopen Doctor Terserus, och saligh kyrckioheerden och Professoren, Doctor Georgius Alanus, medh the andre Professorerna.

Den 19. Junij; stodh hans Rectorat och Doctorat Actus tillkta här i Ubo Doomskyrkia.

Anno 1663, den 6. Maij; reesie han til Stockholm effter Kongl. Majestets Befalning/ för then Twistigheet/ som så war upwuren om en Catechismo, och kom then 14. dito til Stockholm, men til Ubo then 1. Augusti igen.

(a) Anno 1664. Befom han/ på Riksdagen i Stockholm, alla Biskopars Vota, til at Succedera salig Biskopen i Wiborg/ Magistro Nicolao Nycopensi, men emedan han/ medelst sin Lärdom/ och Ungdomens här widh Academien flitiga och troгна Information, syntes ett vthan Afstaknad här ifrån kunna bortmistas/ lät han sig öfvertala/ vtaf Kongl. Droken salig Her Grefwe Pehr Brahe, at längre wed Academien tiena/ lofwandes honom Högbe-
mälte saligh Grefwe all beforderligh Dnness; samt thet

samma

samma Åhr honom Confirmation på Pastoratet här i Åbo / som så vacant war / förskaffade.

Thenna salig Biskopen hafwer och vnder then Tio den / nembl. 32. Åhr och några Månader / som han Professoris Tienst wedh thenna Kongl. Academien förwalt / warit syra Gångor Rector Magnificus, förvthan ihet hån Decani Embete medh största Waksamheet och Beröm / så ihet effter Ordningen honom tilkom / förestädt / försfärdigandes imedlertidh åthskilliga wader / hårliga och til Församlingens / sampt then studerande yngdomens Dintta lädande / af Trycket vthgångne Tractater; såsom är: Gymnasium capiendæ rationis humanæ. Synopsis Theologiæ. Babylon magna ruens. Artificium Delilæ mysticum. Index & Judex Syncretismorum Religionis. Apologeticus Dei. Lytrodoxia Jesu. De vocatione ministri; förvthan andra / så af Trycket vthgifne / som eliest sammanstrefne Wärck / som finnes af rhenne salig Biskopen wara vtharbetade.

Anno 1666. then 15. Julij, blef han för höga Altaret i Doomskyrkian inwigd och introducerad til Pastoratet här i Åbo Finsta och Swensta Församlingar / of hans Högwärdigheet Her Biskopen Doctor Johanne Gezelio.)

Deße Syra och Tiugu Academier haare denne Salige Herzen vthi sin Lifsårdh besöctte: Aboenslem, Upsalienslem, Hafnienslem, Rostochienslem, Gryphisvaldenslem, Francofurtenslem, Wittenbergenslem in *Saxonia*, Helmstadienslem, Lipsienslem, Jenenslem, Erfurdenslem, Pragenslem in *Bohemia*, Wiennenslem in *Austria*, Ingolstadienslem in *Bavaria*, Altorfienslem, Tubingenslem, in *Ducatu* Wurttembergensi, Freiburgenslem, Basileenslem, Argentinam, Giessenslem, Marpurgenslem in *Hassia*, Colonienslem ad Rhenum, Ultrajectiuam & Lugdunenslem in *Belgio*.

PERSONALIA

Vthi sitt Christeliga Achtenkap haer han medh sin i Sorgen qwarlemnade Fru och Waka aflar 15. Barn/5. Söner / och 10. Döttrar; af hwilka 2. Söner och 4. Döttrar äre medh Döden afgångne / och the qwarblefne theras salige Faders Dödh nu mehra / medh theras K. Moder / medh bittra Tährar begråta.

Anno 1687. den 26. Septemb. undfick hans Höghwyrdigheet Hans Konglig Maj:ts allernädigeste Vocation och Kallelse / til at wara Biskop öfwer Lunds Stifte v:hi Skåne / sampt Procancellarius öfwer Kongl. Academien der sammast ides; derwedh Hans Kongl. Maj:tt af serdeles Kongligh Unnest och Nåde denne Salige Biskopens Lofswärde meriter sönnerligen berömmet. Så hade fördenksul hans Höghwyrdigheet äbrnat vthi denne Sommar at begifwa sig i Herrans Namn / effter en så Lagligh och Hederligh Kallelse / dñt neder til Lunden i Skåne / at antaga denne sin anförtrodde Bestälning; der icke den Uzwäldige Guden hade af sin allwiffa Förshyn behagat sådant hindra / och ändra vthi en Resa och Wandring til det rätta Fädernes Landet / och dhe Ubfrefulla Himmelsta Boningar: ty han blef af den aldråhöghste Guden i nästförledne Martij Månadh medh en swår Siukdom hemsökt / som war af en hästtigh och stoor Böld mitt på Bröst-Spenan på wänstra sidan / och twänne andre bölder vppå Bröfset / nembre vnder Armen / hwilken Böld medh en swår Wårk / Inflammation och Plåga / myckit snart förtogh krafterna för denne Sahl. Biskopen; Hwilken och elliest af en Högh Alder / sampt alt förträgit och stigtigt Bearbetande vthi sine många och bestwärlige Embetes Beställningar war vshmättadh. När han nu sålunda af Siukdomen war tilsett / och kände til eswenthrs siukdomens Swärighet / warandes omwif om des Uthgång /

Låth han falla sin Medarbetare/ Her Magistrum Andream Hasselqwist til sig/ och begick HERRans Jesu Christi Högwärdiga Natward/ medh största Devotion, Andacht och Gudfruchtigheet / tillfika medh sin tiäre Waka och Barn den 18. Martij nästledne. Intet långt dereffter då Sahl. Biskopen förmärkte sjukdomen alt förhårdt honom angripa/ begick han å nyjo den 9. April. nästledne HERRans Högwärdiga Natward/ medh en innerligh hertans Andacht/ giörandes self sin Confession och Skrifftermähl medh ett Hierteligt och mycket Underligt Taal; sampe årskilliga sköna/ trösteliga och hugneliga Språåk af den heliga Skriff; Hwar vppå han sedan vndsick Absolution, och det heliga Sacramentet, af ostwannämbede Mag. Andrea Hasselqwist. Besinnerligen hafwer han sightå/ såsom altid hugnat oc tröstat vt haf the härlige och anderlike Ord/ som han til Litteret vtwaldt hade; tillade och ther til thet härlige Språåk af Joh. 3. Cap. Så ålskade Guld Werldena/ at han vthgaf sin enda Son/ at hwar och en som troor på honom/ skal icke förgåas vthan få ett ewinnerligt Luff. Och at 1. Joh 1. Jesu Christi Guds Sons Blodh rensar och reenar of af alla wåra Synder. Uprepeterade ofta thesse Ord/ som han i Academien för Bön brukade/ af Psal. 116. O HERR! iag är tin Dienare/ iagh är tin Dienare/ tine Dienarinnos Son/ tu hafwer sönder slitit min Band. Tig wil iag offra Tacksägelse/ och predika HERRans Namn. Iagh wil betala mitt Löffte HERRanom/ för alt hans folck. Vthi Gårdarna åth HERRans Huus/ vthi tigh Jerusalem. Hallelujah! Siungandes i Påskedagarna Påsk. Psalmer / så länge Krafterna tillato/ sedan lasandes theenne Bers af en wår Knackio. Psalm. O Gudh tu åst ännu så Ryt/ som tu hafwer varit ewin-

erwinerligh / mitt Hopp ståår att til tigh /
 låt min Siäl altijdh richta sigh / så haf-
 wer iagh nogh erwinerlig. Försäkrat jag om thet Him-
 melsta och sagt: Christus är mitt Luff och Döden är
 minn Winning. Philip. 1. v. 21. Frögdat sigh thet öf-
 twer / och i thena Ord vthbruster; I thet är jag så hiera-
 tans Glad / at min Skatt är nu D och A / Begynnelse
 och Andan / at Gudh migh sigh til Los och Prijs /
 wil införat Paradys / ty klapper iagh medh Händer /
 Amen / Amen / för synden mig förskona / ädla Crona /
 håll och säll är migh then Dagen.

Och såsom denne Saligh Biskopen nogsampt
 då kiände och förmärckte / dens Högstes Kallelse
 och Willia wara / at innån kort igenom den rummeliga
 Döden Källias bödan / och bnta detta Werldzliga vthi
 det Ewiga / Himmelsta / och Frögdefulla; Allså gaf han
 sin kiäre Makas och Barnen Hand; biudandes dem Fahr-
 twål / och sade derhoos til sin eldsta Dotter / som äfwen
 siuk war / Gudh lärthe oss hålla Påfka i Himmelen tillsam-
 man! Således låt den Sahl. Biskopen esomofftast för-
 märckia sin Dödh och Hådanfärd nalkas; såjandes / min
 Ljdh är hart när; men war doch altijdh myckit täblich
 vthi sin Siukdom.

Den 14 April kallade han sin
 Måg) Professoreu Magistrum Andream Wanochium, til
 sigh / och kundgjorde honom sin Förordning och Disposi-
 tion medh Barnen. Den 17. dito tog Siukdomen alt
 mehr och mehr til / sampt Kraffterna minskades / så at
 den Salige Biskopen om Natten Kläckan 12. Emellan den
 17. och 18. April vthi sin kiäre Makas / Måg) / och Barnes /
 sampt Her Magistri Hasselqwistz Närwaro / widh Gude-
 lige Böner / andächtige Psalmer / hiertelige Suckningar /
 och henders Vpljffstande / sachtmodeligen affomnade / och
 befalte sin sahlige Siäl vthi Gudz sin Skapares Händer /

PERSONALIA.

medh den gamla Simeonis Pässång : HERRRE nu låter
 tu tin Tienare sähra i Fridh ic. Hwarmedh denne Gudz
 och hans helige Församblingz gamble och trogne Tienare
 vthi Stillheet afledh/ mänt af Alder/ trött af Arbete;
 sedan han i denne Werlden lefwat hude 70. Åhr/ 3 Måna-
 der/ 11. dagar. Och sedan han til den 26. Februarij af inne-
 warande Åhr/ hade hållit i Guds Huus i alles/ 2497.
 Predykningar. Hwad elliest denne Salige Biskopens
 Beswerne och Förhållande wedhkommer; så är sådant nog-
 samt kunnigt/ at ett nödigt tryckes swara der om wårdare för-
 måhla; huru han emoot Gudh haor warit devout, Ans-
 dächtigh och Nij: älskande; det hans åtskillige of detta rum-
 met håldne herlige Predykningar sanna / förwthan da-
 geligh Gudztienst och Bönestunder hemma i Huset/ medh
 sin tiära Waka/ Barnen och Folket. Emoot sin Aller-
 nådigste Konung och HERRRE / såsom sin högsta Öfwer-
 heet/ haor han betedt sigh Trogen och Underdånig/ emoot
 sine Förmån och öfrige haor han stålt sigh Sedigh och
 Tienstachtigh / emoot sine Jämlifkar eller Wänner Öp-
 richthigh / Redeligh och Trogen / emoot dhe Fattige och
 Nödlgdande mycket Medyncksum och Gifmild; sampt och
 elliest vthi sina bestållningar och synlor mycket flitigh och
 Arberksam; det den Sahlige Biskopens benämde både
 större och smärre af Trycket vthgångne Tractater nogsam
 vthwiffa. Gudh Allmechtigh som hans Siäl älskar haor
 til det ewiga Öfswer / befröner denne Salige Biskopen eff-
 ter enså mödosam Wandring / och vthståndet swårt Ar-
 bete i denne Werlden / nu medh en ewigh Hum-
 melst Glädie medh alla Gudz Arbtårade Helgon;
 han förlähne och des Andelöse Lekamen en roligh
 Hwifla vthi Grafwen til HERRREns stoo-
 ra Tilkommelses Dag!

Denne Gahlige Biskopens i for-
gen qwarlätne Fru och Enckia /
med Barn och Anförwanter / lä-
tha denne Förnähme och Christelige Gudz
Försambling Respective ödmuikeligen /
tienst-oc flitjeligen betacka / för den Gunst /
Ähra oc Wänskap / at de hafwa welat denne
Begrafnings Act medh sin Förnähme och
Hederwårde Närwarelse bewårda och
hedra. The finna sigh dher emoot til all
hörsam Tienst / Respect, och Wördnad
hwarjom och enom / effter Stånd / Wår-
de och Wilkor så redebogne och tacksam-
me / som dhe äro skyldige.

